

AGROCERT®

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (Ο.Π.Ε.Γ.Π.)

«Εγχειρίδιο Γεωργικών Συμβουλών
για την Πολλαπλή Συμμόρφωση».

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιμέλεια: Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Φωτογραφία Εξωφύλλου: η Σπορά Π. Λάδι, 1928 Σπύρος Βασιλείου

Πρόλογος

Η εναρμόνιση της πολιτικής περιβάλλοντος στο γενικότερο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, σε συνδυασμό με τη στροφή του καταναλωτικού κοινού σε ποιοτικά αγροτικά προϊόντα, δημιουργεί νέες προοπτικές για την ελληνική γεωργία.

Το Σύστημα Παροχής Συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις αποτελεί ένα σημαντικό εγχείρημα για τον αγροτικό τομέα. Η χώρα μας όπως και κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, είναι υποχρεωμένη να διαθέτει τέτοιο σύστημα, μολονότι η χρήση του Συστήματος από τους αγρότες είναι προαιρετική.

Οι επιλογές για τη λειτουργία του προαναφερόμενου Συστήματος θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι καινοτόμες για τα ελληνικά δεδομένα, ειδικά του πρωτογενή τομέα. Αποφασίστηκε να οριστούν ως φορείς παροχής Γεωργικών Συμβουλών ιδιώτες γεωτεχνικοί, ελπίζοντας αφενός ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία θα προσελκύσει περισσότερους αγρότες στο Σύστημα και αφετέρου ότι οι Σύμβουλοι θα χειριστούν το μέσο αυτό που διαθέτουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταστούν απαραίτητοι στους αγρότες και να συνεισφέρουν στην αγροτική ανάπτυξη της χώρας, μέσω της μεταφοράς τεχνογνωσίας και επιστημονικής γνώσης και εμπειρίας στην ύπαιθρο. Το Κράτος στο Σύστημα αυτό διατηρεί μόνο τον έλεγχο και την πιστοποίηση.

Ελπίδα όλων μας είναι ότι, η εφαρμογή του Συστήματος Παροχής Συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, θα δώσει σε μικρό σχετικά χρόνο την προστιθέμενη αξία που αρμόζει στην ελληνική αγροτική παραγωγή.

Το εγχειρίδιο που κρατάτε στα χέρια σας ή διαβάζετε από την οθόνη του υπολογιστή σας, είναι το πρώτο εργαλείο υποστήριξης της εργασίας σας. Ο Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. -AGROCERT, ως φορέας πιστοποίησης των Γεωργικών Συμβούλων, θεωρεί ότι η ενημέρωση και η αμφίδρομη επικοινωνία είναι το θεμέλιο πάνω στο οποίο θα οικοδομηθεί η επιτυχία του Συστήματος Παροχής Γεωργικών Συμβουλών.

Ο Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. - AGROCERT και το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών επιμελήθηκαν την επεξεργασία και την έκδοση του «Εγχειριδίου Γεωργικών Συμβουλών για την πολλαπλή συμμόρφωση», το οποίο συντάξαζαν στελέχη από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ως το πρώτο και βασικότερο ενημερωτικό εγχειρίδιο.

Το Σύστημα Παροχής Συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, όπως γνωρίζετε, έχει εγκαθιδρυθεί με βασικό στόχο να βοηθήσει τους Έλληνες αγρότες να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την πολλαπλή συμμόρφωση, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου.

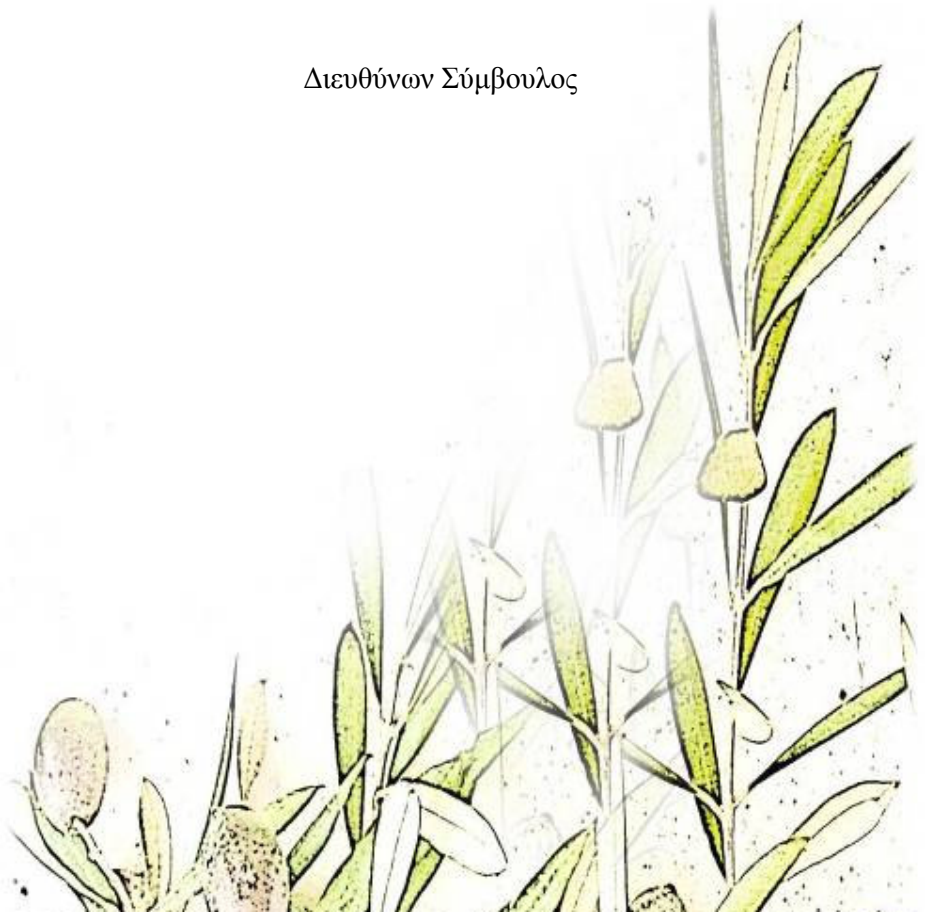
Αυτό το βασικό στόχο έρχεται να υπηρετήσει το εγχειρίδιο αυτό συγκεντρώνοντας στις σελίδες του και τα συνημμένα αρχεία όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και νομικές διατάξεις που θα αξιοποιήσει ο Σύμβουλος για να παρέχει αποτελεσματική καθοδήγηση στον αγρότη.

Θωμάς Νότος

Παναγιώτης Καμινάρης

Πρόεδρος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος

Πίνακας Περιεχομένων

1. Γενικές Υποχρεώσεις Γεωργών.....	1
2. Φυτική Παραγωγή.....	5
3. Ζωική Παραγωγή.....	9
3.1. Τομέας Σήμανσης και Καταγραφής των Ζώων.....	9
3.1.1. Γενικές Υποχρεώσεις.....	9
3.1.2. Υποχρεώσεις Χοιροτρόφων.....	10
3.1.3. Υποχρεώσεις Βοοτρόφων.....	10
3.1.4. Υποχρεώσεις Αιγοπροβατοτρόφων.....	12
3.2. Δημόσια Υγεία και Υγεία των Ζώων.....	14
3.2.1. Χρήση Φαρμακευτικών Ουσιών.....	14
3.3. Καταπολέμηση Μεταδοτικών Σπογγώδων Εγκεφαλοπαθειών.....	17
3.4. Ζωοτροφές.....	19
3.5. Κοινοποίηση Ασθενειών.....	21
3.6. Συνθήκες Διαβίωσης των Ζώων.....	21
3.6.1. Ανεξαρτήτως του είδους των ζώων που εκτρέφει.....	21
3.6.2. Βουστάσια Πάχυνσης Μόσχων.....	22
3.6.3. Πτηνοτροφεία.....	23
3.6.4. Χοιροστάσια.....	24
4. Βοσκότοποι.....	26
5. Τρόφιμα.....	28
5.1. Τήρηση αρχείων - Ιχνηλασιμότητα.....	28
5.2. Ενημέρωση αρμόδιων αρχών.....	29
5.3. Αποφυγή επιμόλυνσης - Απόβλητα.....	29
5.4. Υγεία - Πρόληψη.....	30
5.5. Παραγωγή Γάλακτος.....	31
5.6. Παραγωγή κρέατος.....	32
6. Εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε περιοχές δικτύου Φύση (Natura) 2000.....	33
6.1. Γενικά.....	33
6.2. Φυτική Παραγωγή.....	36
6.3. Ζωική Παραγωγή.....	38
7. Εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ευπρόσβλητες από τη νιτρορύπανση ζώνες.....	40
7.1. Γενικά.....	41
7.2. Φυτική Παραγωγή.....	42
7.3. Ζωική Παραγωγή.....	45

1. Γενικές Υποχρεώσεις Γεωργών

(Οι υποχρεώσεις του παρόντος κεφαλαίου εκπορεύονται τόσο από το παράρτημα IV του οριζόντιου Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων άμεσης στήριξης των γεωργών, όσο και από τον τίτλο Α του παραρτήματος III του ίδιου Κανονισμού.)

- Όλοι οι παραγωγοί υποχρεούνται να κρατούν ένα **ημερολόγιο** στο οποίο θα πρέπει να καταγράφουν όλες τις εργασίες που διεξάγουν στην εκμετάλλευσή τους, όπως σπορά, λίπανση, ζιζανιοκτονία, θεραπείες ζώων, κλπ. Επιπλέον, θα πρέπει να διατηρούν τις ετικέτες των σπόρων, λιπασμάτων και φαρμάκων που χρησιμοποιούν αλλά και τα τιμολόγια αγοράς και πώλησης. **Ο Σύμβουλος** θα πρέπει να ετοιμάσει ένα τέτοιο τετράδιο για τον παραγωγό γράφοντας τις επικεφαλίδες των πεδίων καθώς και ένα παράδειγμα ώστε να είναι κατανοητό για τον παραγωγό. Ακολουθεί σχέδιο παραδείγματος ημερολογίου.

Ημέρα	Χωράφι	Εργασία	Υλικά	Παρατηρήσεις
15-3-07	1. Άνω ράχη	όργωμα	--	
12-4-07	1 Άνω ράχη	1. Σπορά βαμβακιού	Σπόρος pioneer	Τιμολόγιο 133
	2. Κάτω Ράχη	Ζιζανιοκτονία	5 κιλά/στρέμμα

- Κάθε γεωργός οφείλει, όχι μόνο να μην καταστρέφει, αλλά και να προστατεύει τις **αναβαθμίδες** (πεζούλες), τις ξερολιθιές, τα αναχώματα και τα φυσικά πρανή στα όρια των αγροτεμαχίων. Τα στοιχεία αυτά βοηθούν τη συγκράτηση και τη γονιμότητα των εδαφών, αποτελούν δε στοιχεία που προστατεύουν, βελτιώνουν και αναδεικνύουν το φυσικό τοπίο, ενώ συχνά βοηθούν τη διαβίωση των μικρών ζώων και πουλιών τα οποία είναι χρήσιμα στην καταπολέμηση των εχθρών των καλλιεργειών. **Ο Σύμβουλος** καλό είναι να εξηγήει τη χρησιμότητά τους, να συμβουλεύει για τον τρόπο διατήρησης και σε περίπτωση που η εκμετάλλευσή είναι

επιλέξιμη για το γεωργο-περιβαλλοντικό μέτρο αναδημιουργίας των αναβαθμίδων να προτείνει στο γεωργό να συμμετάσχει.

3. Σε κάθε αγροτεμάχιο που παραμένει ακαλλιέργητο, θα πρέπει να πραγματοποιούνται οι **ελάχιστες καλλιεργητικές παρεμβάσεις**, ώστε να διατηρείται το έδαφος σε καλή κατάσταση, να βελτιώνεται η εδαφική δομή και να αποφεύγεται η ανάπτυξη ανεπιθύμητων φυτικών ειδών (π.χ. ζιζάνια). Γι' αυτό θα πρέπει είτε να κόβεται η βλάστηση είτε να επιτρέπεται η βόσκηση, ώστε να μην υποβαθμίζεται η καλλιεργήσιμη γη. Με άλλα λόγια, ακόμα και αν ο γεωργός επιλέξει να μην καλλιεργήσει τίποτα στην επιλέξιμη για τα δικαιώματά του έκταση, τα χωράφια δεν θα πρέπει να είναι γεμάτα ζιζάνια ή άλλα ανεπιθύμητα υλικά (π.χ. σκουπίδια, μπάζα, κλπ), αλλά να είναι ανά πάσα στιγμή έτοιμα για καλλιέργεια. Αυτό διασφαλίζεται με ένα όργωμα ανά έτος. **Βέβαια ο Σύμβουλος** θα μπορούσε να συμβουλέψει στην περίπτωση αυτή τη σπορά ενός χειμερινού ψυχανθούς ώστε να εμπλουτίζεται το έδαφος. Είναι προφανές ότι τα παραπάνω εξασφαλίζονται έτσι και αλλιώς όταν μια καλλιέργεια βρίσκεται σε εξέλιξη.

Στην περίπτωση των δενδρώνων εκτός των ζιζανίων και της διαχείρισης του υπο-όροφου, καλό θα είναι τουλάχιστον μια φορά στα δύο έτη να γίνεται ένα κλάδεμα καρποφορίας στα δένδρα ώστε να επιτυγχάνεται η καλή καλλιεργητική κατάσταση. **Συνεπώς ο Σύμβουλος** σε περίπτωση που αυτά δεν συμβαίνουν πρέπει να τα καταγράψει ως συμβουλές.

4. Εφόσον χρησιμοποιείται λάσπη από επεξεργασμένα απόβλητα είτε ως βελτιωτικό εδάφους είτε ως λίπασμα, θα πρέπει αυτό να γίνεται με **ειδική άδεια από τη Νομαρχία**. Η άδεια αναφέρει τους όρους εφαρμογής της λάσπης στον αγρό που πρέπει να τηρούνται από το γεωργό. ΔΕΝ μπορεί να χορηγηθεί άδεια στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Σε λειμώνες που προορίζονται για βόσκηση ζώων.
- Σε καλλιέργειες οπωροκηπευτικών κατά την περίοδο της βλάστησης, καθώς και σε καλλιέργειες που οι καρποί τους βρίσκονται σε επαφή με το έδαφος και καταναλώνονται ως νωποί (π.χ. τομάτες, αμπέλια, φράουλες).

Ο Σύμβουλος θα πρέπει να εξηγήσει τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα μιας

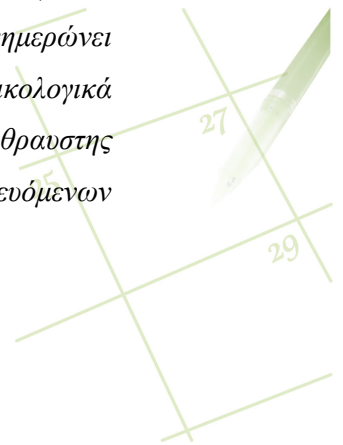
τέτοιας διαδικασίας, να εξετάσει την καταλληλότητα και να αναλάβει τη διαδικασία με τις νομαρχιακές υπηρεσίες.

5. Τα **κοκκώδη αγροχημικά** (φάρμακα, λιπάσματα) πρέπει να παραχώνονται στο έδαφος για να μην δηλητηριάζονται τα πουλιά. Τα δολώματα τρωκτικοκτονίας (για ποντίκια και αρουραίους) πρέπει να τοποθετούνται μέσα στις στοές των τρωκτικών, ώστε να μην είναι ορατά.
6. Πρέπει να καθορίζεται στην εκμετάλλευση **συγκεκριμένος χώρος συγκέντρωσης και αποκομιδής απορριμμάτων**, σε σημείο στο οποίο θα υπάρχει σχετική σήμανση με ταμπέλα. Ο χώρος αυτός μπορεί να είναι από ένα απλό βαρέλι με καπάκι έως και ειδική εγκατάσταση, σε όσες περιπτώσεις αυτό απαιτείται (π.χ. λύματα κλπ). Εκεί θα συγκεντρώνονται προσωρινά όλα τα σκουπίδια, τα ρυπογόνα υλικά και οι συσκευασίες των αγροχημικών προϊόντων μέχρι την οριστική απομάκρυνσή τους. Είναι γνωστό ότι οι δήμοι είναι υποχρεωμένοι, εφόσον τους γνωστοποιηθεί, να παραλάβουν τα απορρίμματα αυτά. Βεβαίως αυτό δε συμβαίνει πάντα και υπάρχει πρακτικό πρόβλημα, το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί από το σύμβουλο σε συνεργασία με τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης και τις άλλες αρμόδιες υπηρεσίες της νομαρχίας ή ακόμα σε συνεργασία με τις εταιρίες πώλησης σκευασμάτων.
- Πρόβλημα επίσης υπάρχει με τα περισεύματα των παρασκευαζόμενων υγρών φαρμάκων και λιπασμάτων, όπου λόγω έλλειψης ειδικών εγκαταστάσεων, υπάρχει πρακτικό πρόβλημα. **Ο Σύμβουλος λοιπόν προσπαθεί πάση θυσία να πείσει τον αγρότη να παρασκευάσει τις ακριβείς ποσότητες.**

7. Εφόσον οι γεωργικές εκτάσεις συνορεύουν με δρόμους και φυσικούς υδάτινους αποδέκτες (ρυάκια, λίμνες, ποτάμια, τάφροι κλπ) στους οποίους υπάρχει **φυσική βλάστηση** (φυτοφράκτες, δένδρα, συδενδρίες), ο γεωργός πρέπει να φροντίζει ώστε η βλάστηση αυτή να μην καταστρέφεται. Οι θάμνοι και τα δέντρα μπορούν να συντηρούνται με κλάδεμα. Το ελάχιστο πλάτος διατήρησης ορίζεται ως εξής:
- ✓ Για τους θάμνους, 0,50μ από κάθε πλευρά της ρίζας του θάμνου.
 - ✓ Για τα δένδρα, η κάθετη προβολή της κόμης του δένδρου στο έδαφος.
- Ο Σύμβουλος μπορεί να εξηγήσει τη σημασία των ενεργειών αυτών.** Η πρώτη σημαντική υπηρεσία που προσφέρεται στον αγρότη είναι ότι οι φυτοφράκτες

σταματούν κατά μεγάλο ποσοστό τις επιμολύνσεις από γειτονικές καλλιέργειες και ότι τα πουλιά που κατοικούν σε τέτοιες δομές είναι πρώτης τάξης κυνηγοί εντόμων. Από την άλλη πλευρά η ομορφιά του ελληνικού αγροτικού τοπίου οφείλεται κατά μεγάλο βαθμό σε αυτές τις δομές και άρα είναι κρίμα να τις καταστρέφουμε.

8. Όλες οι **αγροτικές εγκαταστάσεις** (αποθήκες, στέγαστρα κλπ) διατηρούνται σε καλή κατάσταση ώστε να μη διαφεύγουν ουσίες που ρυπαίνουν το περιβάλλον. Η διάταξη αυτή είναι γενική και ο **Σύμβουλος** με βάση την απογραφή της εκμετάλλευσης που κάνει, εντοπίζει τις πιθανές πηγές ρύπανσης και συμβουλεύει αντίστοιχα τον παραγωγό, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι λύσεις θα πρέπει να έχουν χαμηλό κόστος και θα πρέπει να διαχωρίζονται το δυνατόν τα προϊόντα της εκμετάλλευσης από τα απόβλητα. Πρέπει να υπολογίζουμε τα πάντα όπως για παράδειγμα τη διαφυγή ουσιών από αχώνευτη κοπριά ή ανώριμο υλικό κομποστοποίησης. Συμβουλέψτε τον παραγωγό να σκεπάζει με νάυλον τέτοιες δομές κατά την περίοδο των βροχών και αν μπορεί να λάβει μέτρα και για το έδαφος (κάλυψη με τσιμέντο και τοιγάκι). Ο **Σύμβουλος** θα πρέπει να ενημερώνει τους παραγωγούς που διατηρούν αγροτικές εγκαταστάσεις σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές για τη σημασία της υποχρέωσης αυτής, λόγω της εύθραυστης ισορροπίας στην οποία βρίσκονται τα οικοσυστήματα των προστατευόμενων περιοχών.

2. Φυτική Παραγωγή

(Οι υποχρεώσεις του παρόντος κεφαλαίου εκπορεύονται τόσο από το παράρτημα IV του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, όσο και από το σημείο 9 του παραρτήματος III του ίδιου Κανονισμού.)

1. Για την προστασία από τη διάβρωση του εδάφους, στα αγροτεμάχια που βρίσκονται **σε εδάφη με κλίση πάνω από 10%** πρέπει να διατηρείται φυτική κάλυψη στο έδαφος τουλάχιστον κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων, ώστε να μην παρασύρεται το επιφανειακό γόνιμο έδαφος του αγροτεμαχίου και έτσι να αποφεύγεται η διάβρωση των εδαφών. Αυτή η υποχρέωση καλύπτεται ούτως ή άλλως αν στο χωράφι υπάρχει χειμερινή καλλιέργεια, ή από την καλαμιά της κύριας καλλιέργειας (καλοκαιρινές καλλιέργειες) ή οποιαδήποτε μορφής φυτική κάλυψη που διατηρεί το έδαφος σε καλή κατάσταση και δεν παρεμποδίζει την επόμενη σπορά. Επίσης, η άρωση πρέπει να γίνεται κάθετα στην κλίση του εδάφους (κατά τις ισοϋψείς) ή διαγώνια. Αλλιώς, θα πρέπει να δημιουργούνται σταθερές ακαλλιέργητες λωρίδες, ώστε να συγκρατείται το έδαφος σε περίπτωση έντονης βροχής. Επιπλέον, για την άρδευση θα πρέπει να αποφεύγεται η μέθοδος της κατάκλισης.

Ο Σύμβουλος γνωρίζοντας ότι η διάβρωση αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα πρέπει να συμβουλεύει το γεωργό ανάλογα δίνοντας του τη βέλτιστη λύση σε σχέση με τις ειδικές συνθήκες της κάθε εκμετάλλευσης. Ειδικά σε δενδρόνες μπορεί να γίνει επικερδής εκμετάλλευση του υπο-ορόφου είτε για βόσκηση είτε για παραγωγή χονδροειδών ζωοτροφών, και ταυτόχρονα να προστατεύεται το έδαφος από διάβρωση.

2. Είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι το **κάψιμο της καλαμιάς** αφαιρεί σημαντικό μέρος της γονιμότητας του εδάφους και μακροπρόθεσμα οδηγεί στην υποβάθμιση των εδαφών, γιατί μαζί με την καλαμιά καίγεται και μέρος της οργανικής ουσίας του εδάφους. Επιπλέον, η ενσωμάτωση των φυτικών υπολειμμάτων βοηθά τον εμπλουτισμό των εδαφών και τη βελτίωση της δομής τους. Συνεπώς, όσον αφορά τη διαχείριση της καλαμιάς μετά τη συγκομιδή της

καλλιέργειας, ο γεωργός, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες, μπορεί να ακολουθηθεί τις εξής πρακτικές:

- Ενσωμάτωση της καλαμιάς στο έδαφος (π.χ. με όργωμα).
- Βόσκηση από ζώα δικά του ή άλλου παραγωγού.
- Κοπή και κάλυψη του εδάφους με τα υπολείμματα (mulching) και ενσωμάτωση των υπολειμμάτων στο έδαφος την επόμενη άνοιξη.

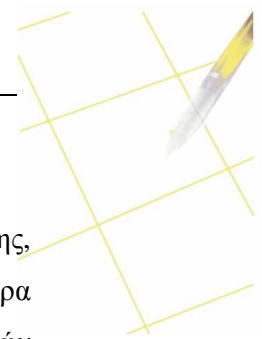
Ο Σύμβουλος λοιπόν αφού ελέγξει ότι δεν υπάρχουν ειδικοί λόγοι που να επιβάλλουν την καύση (φυτοπροστασία), προτείνει μια από τις παραπάνω μεθόδους και εξηγεί τα οφέλη στο γεωργό. Επίσης γενικά ο Σύμβουλος καλό είναι να προτείνει στους γεωργούς την ανάλυση των εδαφών των αγροτεμαχίων εξηγώντας τους τόσο το περιβαλλοντικό όσο και το οικονομικό όφελος που προκύπτει από τις μειωμένες ανάγκες εισροών λόγω διάγνωσης των αναγκών. Σε αυτή την περίπτωση ο Σύμβουλος βοηθά τον γεωργό στη λήψη του δείγματος του εδάφους.

3. Το κάψιμο της καλαμιάς απαγορεύεται στις περιοχές εντός του δικτύου NATURA 2000. Κάψιμο της καλαμιάς μπορεί να γίνει σε περιοχές εκτός NATURA και μόνο μετά από άδεια της τοπικής Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης και της Πυροσβεστικής. Πάντως σε περιοχές και εδάφη μικρής περιεκτικότητας σε οργανική ουσία (1 – 2%) το κάψιμο της καλαμιάς θα κάνει το χωράφι εντελώς άγονο.
4. Όσον αφορά τα υπολείμματα των κλαδεμάτων των δένδρων, αυτά καλό είναι να φιλοτεμαχίζονται και να απλώνονται στο χωράφι. Τούτο βοηθά και στον εμπλουτισμό του εδάφους και στην προστασία από τη διάβρωση καθώς και στη διατήρηση της υγρασίας του εδάφους. Ως έσχατη λύση τα υπολείμματα των κλαδεμάτων των δένδρων μπορούν να συλλέγονται σε σωρούς και να καίγονται, λαμβάνοντας τις απαραίτητες προφυλάξεις (όχι όμως σε περιοχές Φύση 2000, όπου απαιτείται ειδική άδεια). Ο Σύμβουλος πρέπει να ελέγχει για πιθανές προσβολές για τις οποίες επιβάλλεται η καύση και να δώσει τις κατάλληλες οδηγίες.
5. Οι χρήστες φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων (φυτοφάρμακα, π.χ.

ζιζανιοκτόνα, εντομοκτόνα, μυκητοκτόνα κλπ) και λιπασμάτων θα πρέπει να διαβάζουν προσεκτικά και να ακολουθούν τις οδηγίες που αναγράφονται στις ετικέτες, ώστε να τα χρησιμοποιούν κατάλληλα. Δεν πρέπει να ψεκάσουμε αργότερα από την τελευταία συνιστώμενη ημέρα διότι προκαλούμε προβλήματα υγείας στους καταναλωτές (δηλητηριάσεις κλπ). Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται και στην παρασκευή του διαλύματος ψεκασμού τόσο για να τηρηθούν σωστά οι αναλογίες όσο και να μην περισσέψει ποσότητα την οποία μετά δεν έχουμε τρόπο να την απορρίψουμε. Φροντίζουμε λοιπόν να παρασκευάσουμε την απολύτως απαραίτητη ποσότητα. Τα περισσεύματα των διαλυμάτων θεωρούνται τοξικά απόβλητα και πρέπει να διοχετεύονται σε εξειδικευμένες εταιρίες διαχείρισης που υπάρχουν ανά την επικράτεια. Επειδή αυτή η διαδικασία είναι αρκετά ακριβή για ένα φορτίο και μόνο και σε περίπτωση που δεν υπάρχει συλλογή από το συνεταιρισμό ή τις νομαρχιακές υπηρεσίες, το τελικό κόστος που επιβαρύνει τον αγρότη είναι μεγάλο. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για τα φυτοφάρμακα τα οποία έχουνε λήξει εφόσον δεν τα δέχεται πίσω ο πωλητής.

6. Το **πλύσιμο των ψεκαστικών μηχανημάτων** πρέπει να γίνεται σε απόσταση μεγαλύτερη των 30 μέτρων από γεώτρηση, τάφρο, ποτάμι, ρυάκι κλπ, ώστε να μη ρυπαίνονται τα νερά και να μην επιβαρύνεται η υγεία ανθρώπων και ζώων.
7. Ο **καθαρισμός των αρδευτικών και στραγγιστικών καναλιών** από τη βλάστηση που αναπτύσσεται στο εσωτερικό τους να γίνεται κατά προτεραιότητα με μηχανικά μέσα. Επιτρέπεται η χρήση εγκεκριμένων για το σκοπό αυτό ζιζανιοκτόνων, τα οποία φέρουν στην ετικέτα τους φράσεις, όπως:
 - ✓ Εγκεκριμένες χρήσεις: Μεταφωτρωτική καταπολέμηση υδροχαρών ζιζανίων και
 - ✓ Πεδίο εφαρμογής: Κατά μήκος αρδευτικών και στραγγιστικών καναλιών.
8. Όταν το έδαφος είναι καλυμμένο με πάγο ή χιόνι ή είναι πλημμυρισμένο, ΔΕΝ γίνονται εργασίες με μηχανήματα, ώστε να μη συμπιέζεται το έδαφος και να μη καταστρέφεται η δομή του. Απαραίτητο είναι να κάνουμε όλες τις **καλλιεργητικές παρεμβάσεις και τις καλλιεργητικές φροντίδες** στο χωράφι

όταν το έδαφος είναι στο ρώγο του.

9. Απαγορεύεται η από πρόθεση **θανάτωση αγρίων ζώων και πουλιών**. Επίσης, απαγορεύεται η διατάραξη από πρόθεση της ησυχίας των πουλιών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της αναπαραγωγής, η καταστροφή ή η αφαίρεση των φωλιών και η κατοχή ή η αγοραπωλησία νεοσσών, αυγών ή κελυφών.

3. Ζωική Παραγωγή

(Οι υποχρεώσεις του παρόντος κεφαλαίου εκπορεύονται από το παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική.)

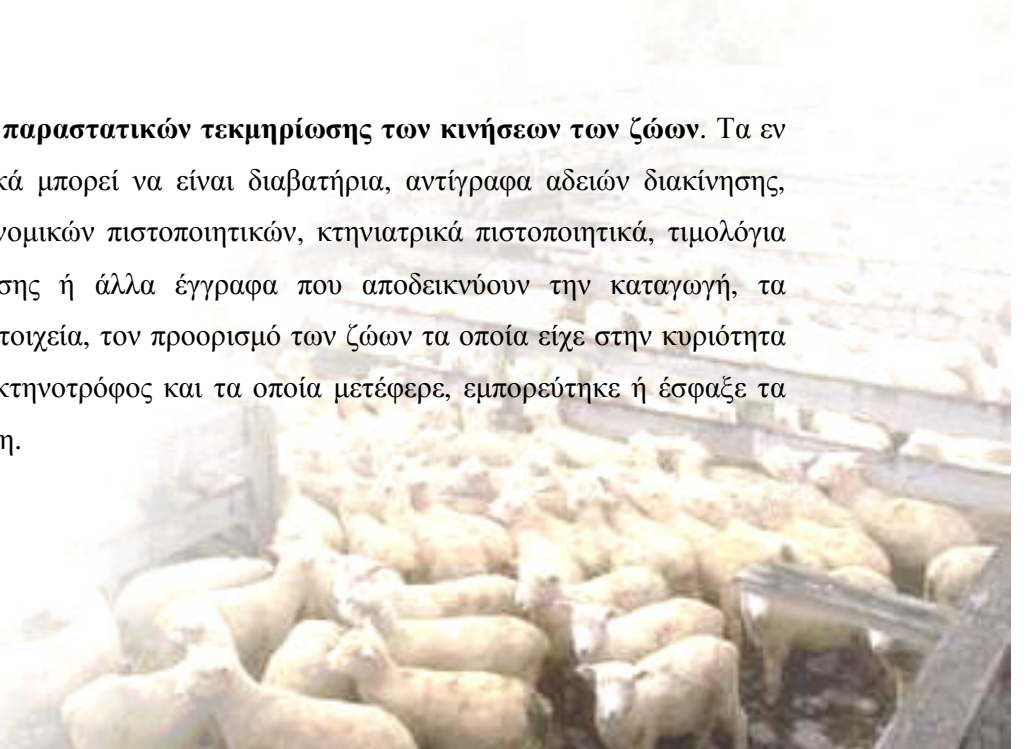
Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στις υποχρεώσεις αυτού του κεφαλαίου καθώς τα θέματα που αναφέρονται είναι αφενός πολύ σημαντικά για την υγεία των ζώων αλλά και των ανθρώπων, αλλά και διότι δεν είναι εύκολα στο χειρισμό και πολλές φορές απαιτούν ιδιαίτερες γνώσεις.

3.1. Τομέας Σήμανσης και Καταγραφής των Ζώων

3.1.1. Γενικές Υποχρεώσεις

Κάθε κτηνοτρόφος υποχρεούται:

1. Να προσέρχεται στις κτηνιατρικές αρχές των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων προκειμένου να υποβάλει το ειδικό **έντυπο έναρξης λειτουργίας εκμετάλλευσης** και να αιτείται έγκριση για τη σήμανση των ζώων.
2. Να υποβάλλει στις κτηνιατρικές αρχές των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων συμπληρωμένα τα ειδικά έντυπα που αφορούν τις **μεταβολές** (συμπεριλαμβανομένης και της διακοπής λειτουργίας) που συμβαίνουν στην εκμετάλλευση.
3. Να τηρεί **αρχείο παραστατικών τεκμηρίωσης των κινήσεων των ζώων**. Τα εν λόγω παραστατικά μπορεί να είναι διαβατήρια, αντίγραφα αδειών διακίνησης, αντίγραφα υγειονομικών πιστοποιητικών, κτηνιατρικά πιστοποιητικά, τιμολόγια αγοράς ή πώλησης ή άλλα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταγωγή, τα αναγνωριστικά στοιχεία, τον προορισμό των ζώων τα οποία είχε στην κυριότητα ή κατοχή του ο κτηνοτρόφος και τα οποία μετέφερε, εμπορεύτηκε ή έσφαξε τα τελευταία τρία έτη.

3.1.2. Υποχρεώσεις Χοιροτρόφων

Κάθε χοιροτρόφος υποχρεούται:

1. Να τοποθετεί **ενώτια** στα ζώα πριν από τη μετακίνησή τους (σφαγεία) από την εκμετάλλευση. Να αντικαθιστά κάθε ενώτιο που χάθηκε ή καταστράφηκε με νέο που φέρει τον ίδιο αριθμό αναγνώρισης μόνο μετά από έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Απαγορεύεται η αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίων χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
2. Να καταγράφει στο μητρώο του οποιαδήποτε **αντικατάσταση ενωτίου**, σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος.
3. Να ενημερώνει χωρίς διακοπή το **μητρώο της εκμετάλλευσης**, καταγράφοντας όλες ανεξαιρέτως τις κινήσεις ζώων που πραγματοποιούνται.

Ο Σύμβουλος αφού εξηγήσει στο χοιροτρόφο τις σχετικές διατάξεις του [Π.Δ. 84/95 \(Α'52\)](#), και της [ΚΥΑ 297286/24-8-2005 \(Β'1170\)](#), πρέπει να εξακριβώσει για το κατά πόσον το μητρώο της εκμετάλλευσης είναι ορθά ενημερωμένο, να του δώσει περαιτέρω οδηγίες για την ορθή συμπλήρωσή του και να διασφαλίσει ότι υπάρχει στην εκμετάλλευση απόθεμα ενωτίων για ενδεχόμενη έξοδο ζώων. Επίσης, χρήσιμη θα ήταν μία επίδειξη εφαρμογής των ενωτίων.

3.1.3. Υποχρεώσεις Βοοτρόφων

Κάθε βοοτρόφος υποχρεούται:

1. Να τοποθετεί δύο **ενώτια** σε κάθε ζώο που γεννιέται στην εκμετάλλευση εντός 20ημέρου από τη γέννηση. Σε κάθε ζώο που εισάγεται από τρίτη χώρα με προορισμό την εκμετάλλευσή του, να τοποθετεί δυο ενώτια εντός 20ημέρου από την ημερομηνία κατά την οποία το ζώο ελέγχθηκε στο Συνοριακό Σταθμό Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου.

2. Κάθε **ενώτιο** που χάθηκε ή καταστράφηκε να το αντικαθιστά με νέο, που φέρει τον ίδιο αριθμό αναγνώρισης, μόνο μετά από έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Απαγορεύεται η αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίων χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
3. Να ενημερώνει χωρίς διακοπή το **μητρώο της εκμετάλλευσης**, καταγράφοντας όλες ανεξαιρέτως τις κινήσεις ζώων που πραγματοποιούνται σε αυτή (γεννήσεις, θάνατοι, αγορές, πωλήσεις, μεταβιβάσεις, σφαγές κλπ.) για κάθε ζώο ξεχωριστά.
4. Να καταγράφει στο **μητρώο της εκμετάλλευσης** οποιαδήποτε αντικατάσταση ενωτίου σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος.
5. Να προσέρχεται στην Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης για να δηλώσει τη **γέννηση ενός ζώου** σε διάστημα 7 ημερών από την ημερομηνία τοποθέτησης των ενωτίων.
6. Να παραλαμβάνει από την Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης το **διαβατήριο κάθε ζώου**, το οποίο εκδίδεται από την Κτηνιατρική Βάση Δεδομένων, εντός 14 ημερών από την ημερομηνία που έχει δηλωθεί η γέννηση του ζώου. Όταν ένα ζώο μετακινείται, συνοδεύεται υποχρεωτικά από το διαβατήριο.
7. Να προσκομίζει το **διαβατήριο του ζώου**, που πρόκειται να μετακινηθεί από την εκμετάλλευσή του, στην αντίστοιχη Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, στην αρμοδιότητα της οποίας ανήκει η εκμετάλλευση, για να συμπληρωθεί κατάλληλα.
8. Να προσκομίζει το **διαβατήριο του ζώου** που έχει φθάσει στην εκμετάλλευσή του, στην Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στην αρμοδιότητα της οποίας ανήκει η εκμετάλλευση, για να συμπληρωθεί κατάλληλα.

9. Να υποβάλει στην Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης συμπληρωμένα τα **ειδικά έντυπα μεταβολών**, για να δηλώσει όλες ανεξαιρέτως τις μεταβολές (θανάτους, μετακινήσεις από και προς την εκμετάλλευση, σφαγές κλπ) που πραγματοποιούνται στην εκμετάλλευσή του εντός 7 ημερών από την ημερομηνία της μεταβολής.

Ο Σύμβουλος αφού εξηγήσει στο βοοτρόφο τις σχετικές διατάξεις του Καν. (ΕΚ) 1760/2000, και του Καν. 911/2004/ΕΚ, πρέπει κατ' αρχάς να εξακριβώσει για το κατά πόσον το μητρώο της εκμετάλλευσης είναι ορθά ενημερωμένο σε αντιπαραβολή με τα υπάρχοντα στην εκμετάλλευση ζώα και να δώσει περαιτέρω οδηγίες για την εφ' εξής ορθή συμπλήρωσή του. Επίσης, θα πρέπει να φροντίσει ώστε ο βοοτρόφος να εφαρμόσει ενώτια σε όσα ζώα δεν έχουν και αφού του δείξει πως να τα καταχωρήσει στο μητρώο της εκμετάλλευσης, να τον βοηθήσει στη συμπλήρωση του δελτίου μεταβολών, οι οποίες θα πρέπει να κοινοποιηθούν στο Α.Κ. Ακόμη, θα πρέπει να ελέγξει πόσα από τα ζώα δεν έχουν διαβατήρια, ώστε να ζητηθεί η έκδοσή τους από το Α.Κ. και να διασφαλίσει ότι υπάρχει στην εκμετάλλευση ικανό απόθεμα ενωτίων, άλλως να συμβουλέψει το βοοτρόφο για την έγκαιρη παραγγελία τους μέσω του Α.Κ.

3.1.4. Υποχρεώσεις Αιγοπροβατοτρόφων

Κάθε αιγοπροβατοτρόφος υποχρεούται:

1. Να τοποθετεί δύο **ενώτια** με ατομικό αριθμό σήμανσης και μέχρι την ηλικία των έξι μηνών, στα ζώα που γεννιούνται και παραμένουν στην εκμετάλλευσή του.
2. Να τοποθετεί δύο **ενώτια** με ατομικό αριθμό σήμανσης στα ζώα ηλικίας μικρότερης των έξι μηνών, όταν εγκαταλείπουν την εκμετάλλευσή του και προορίζονται για πάχυνση ή αναπαραγωγή σε μια άλλη εκμετάλλευση.
3. Να τοποθετεί ένα **ενώτιο** με τον αριθμό της εκμετάλλευσης σε ζώα ηλικίας μικρότερης των έξι μηνών που προορίζονται για σφαγή.
4. Να τοποθετεί δύο **ενώτια** με ατομικό αριθμό σήμανσης στα ζώα που εισάγονται από τρίτες χώρες με προορισμό την εκμετάλλευσή του, εντός 14 ημερών από την

ημερομηνία κατά την οποία ελέγχθηκαν τα ζώα στο Συνοριακό Σταθμό Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου.

5. Να αντικαθιστά κάθε **ενώτιο** που χάθηκε με νέο, που φέρει τον ίδιο αριθμό αναγνώρισης, μόνο κατόπιν έγκρισης της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Απαγορεύεται η αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίων χωρίς την έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
6. Να καταγράφει στο **μητρώο της εκμετάλλευσής** του οποιαδήποτε αντικατάσταση ενωτίου σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος.
7. Να ενημερώνει χωρίς διακοπή το **μητρώο της εκμετάλλευσής**, καταγράφοντας όλες ανεξαιρέτως τις κινήσεις των ζώων που πραγματοποιούνται σε αυτή (γεννήσεις, θάνατοι, αγορές, πωλήσεις, μεταβιβάσεις, σφαγές κλπ.).
8. Να κάνει απογραφή του ζωικού του κεφαλαίου μια φορά το χρόνο στη διάρκεια του Δεκεμβρίου κάθε έτους και να καταγράφει τα αποτελέσματά της στο **μητρώο της εκμετάλλευσής** του. Να ενημερώνει την Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης για τα αποτελέσματα της απογραφής εντός 30 ημερών από τη διενέργειά της.
9. Να τηρεί **αρχείο εγγράφων** τα οποία υποστηρίζουν όλες τις μεταβολές που συμβαίνουν στην εκμετάλλευση (άδειες διακίνησης, υγειονομικά πιστοποιητικά, κτηνιατρικές γνωματεύσεις κλπ.).
10. Όταν πρόκειται να μετακινηθεί ζώο από την εκμετάλλευσή του, να υποβάλει στην Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης συμπληρωμένο το **ειδικό έντυπο του υγειονομικού πιστοποιητικού**. Το υγειονομικό πιστοποιητικό που τελικά εκδίδεται από την Κτηνιατρική Αρχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, συνοδεύει το ζώο στη μετακίνησή του.

Ο Σύμβουλος αφού εξηγήσει στον αιγοπροβατοτρόφο τις σχετικές διατάξεις της [Κ.Υ.Α. 263493/2004 \(Β'1253\)](#), πρέπει κατ' αρχάς να εξακριβώσει για το κατά πόσον το

μητρώο της εκμετάλλευσης είναι ορθά ενημερωμένο σε αντιπαραβολή με τα υπάρχοντα στην εκμετάλλευση ζώα και να δώσει περαιτέρω οδηγίες για την εφ' εξής ορθή συμπλήρωσή του. Επίσης, θα πρέπει να φροντίσει ώστε ο αιγοπροβατοτρόφος να εφαρμόσει ενώτια σε όσα ζώα δεν έχουν ενώ θα έπρεπε. Ακόμη, θα πρέπει να διερευνήσει αν ο αιγοπροβατοτρόφος έχει υποβάλει την ετήσια απογραφή στο Α.Κ., άλλως να τον βοηθήσει στην υποβολή της. Τέλος, θα πρέπει να διασφαλίσει ότι υπάρχει στην εκμετάλλευση ικανό απόθεμα ενωτίων, άλλως να συμβουλέψει τον αιγοπροβατοτρόφο για την έγκαιρη παραγγελία τους μέσω του Α.Κ.

3.2. Δημόσια Υγεία και Υγεία των Ζώων

3.2.1. Χρήση Φαρμακευτικών Ουσιών

Οι κτηνοτρόφοι απαγορεύεται:

1. Να μεταχειρίζονται με οποιοδήποτε τρόπο στην εκμετάλλευσή τους απαγορευμένες ουσίες με θυρεοστατική, ανδρογόνο ή γεσταγόνο δράση καθώς και β-αγωνιστές.
2. Να εκτρέφουν ζώα εκμετάλλευσης ή υδατοκαλλιέργειας στα οποία έχουν χορηγηθεί οι ως άνω απαγορευμένες ουσίες εκτός και αν αυτό συμβαίνει κάτω από έλεγχο του επίσημου κτηνίατρου.
3. Να διαθέτουν στην αγορά ή στο σφαγείο, για ανθρώπινη κατανάλωση, ζώα εκμετάλλευσης ή υδατοκαλλιέργειας, στα οποία έχουν χορηγηθεί οι ως άνω ουσίες ή έχει διαπιστωθεί η παρουσία των ουσιών αυτών.
4. Να διαθέτουν στην αγορά κρέας ζώων, στα οποία έχουν χορηγηθεί οι ως άνω ουσίες ή έχει διαπιστωθεί η παρουσία των ουσιών αυτών.
5. Να επεξεργάζονται κρέας ζώων, στα οποία έχουν χορηγηθεί οι ως άνω ουσίες ή έχει διαπιστωθεί η παρουσία των ουσιών αυτών.

6. Να κατέχουν στην εκμετάλλευσή τους κτηνιατρικά φάρμακα που περιέχουν β-αγωνιστές που δύνανται να χρησιμοποιηθούν για διευκόλυνση του τοκετού.
7. Με την επιφύλαξη όσων εκτίθενται παρακάτω, να ασκούν θεραπευτική αγωγή στα ζώα απόδοσης συμπεριλαμβανομένων των ζώων αναπαραγωγής που βρίσκονται στο τέλος της αναπαραγωγικής τους ζωής.
8. Να ασκούν ζωοτεχνική αγωγή στα ζώα απόδοσης συμπεριλαμβανομένης και της περιόδου πάχυνσης των ζώων αναπαραγωγής που ευρίσκονται στο τέλος της αναπαραγωγικής τους ζωής.

Οι κτηνοτρόφοι επιτρέπεται:

1. Να χορηγούν, σε ζώα της εκμετάλλευσής τους αποκλειστικά για θεραπευτικό σκοπό ή για λόγους ζωοτεχνικής αγωγής, κτηνιατρικά φάρμακα που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις εμπορίας που τίθενται από την κτηνιατρική νομοθεσία, και πρέπει να χορηγούνται αποκλειστικά από κτηνίατρο σε ζώα της εκμετάλλευσής τα οποία φέρουν ατομική ταυτοποίηση. Η θεραπευτική και η ζωοτεχνική αγωγή των ταυτοποιημένων ζώων πρέπει να καταχωρίζεται από τον υπεύθυνο κτηνίατρο σε μητρώο φαρμακευτικής αγωγής σύμφωνα με την κείμενη κτηνιατρική νομοθεσία. Πρέπει υποχρεωτικά να καταχωρίζονται τουλάχιστον οι εξής πληροφορίες:

- φύση της αγωγής
- είδος των επιτρεπομένων προϊόντων
- ημερομηνία εκτέλεσης της αγωγής
- ταυτότητα των ζώων που υποβλήθηκαν σε αγωγή

Το μητρώο φαρμακευτικής αγωγής τίθεται, εφόσον ζητηθεί, στη διάθεση κάθε αρμόδιας αρχής η οποία έχει εξουσιοδοτηθεί για πάσης φύσεως ελέγχους.

2. Να θέτουν σε εμπορία ζώα που τυχόν υποβλήθηκαν σε αγωγή, εφόσον τηρούνται όσα αναφέρονται παραπάνω καθώς και οι χρόνοι αναμονής που προβλέπει η άδεια εμπορίας των φαρμάκων.

3. Να θέτουν σε εμπορία ίππους μεγάλης αξίας, και ίππους προοριζόμενους για ιπποδρομίες, διαγωνισμούς, τσίρκα, οχεία ή εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των ίπων των εγγεγραμμένων σε μητρώα, στους οποίους έχουν χορηγηθεί κτηνιατρικά φάρμακα που περιέχουν trembolone allyle ή β-αγωνιστές για σκοπούς που αναφέρονται παραπάνω, διαρκούσης της περιόδου αναμονής, εφόσον πληρούνται οι όροι χορήγησης σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και η φύση και η ημερομηνία της αγωγής αναγράφονται στο πιστοποιητικό ή το διαβατήριο που συνοδεύει τα ζώα.
4. Να θέτουν σε εμπορία για ανθρώπινη κατανάλωση κρέας ή προϊόντα που προέρχονται από ζώα στα οποία έχουν χορηγηθεί ουσίες σύμφωνα με όσα αναφέρονται παραπάνω, μόνο εφόσον τα συγκεκριμένα ζώα έχουν υποβληθεί σε αγωγή με κτηνιατρικά φάρμακα σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και εφόσον έχει τηρηθεί η περίοδος αναμονής πριν τη σφαγή των ζώων.
5. **Ο Σύμβουλος** υποδεικνύει στον παραγωγό να φροντίζει να υπάρχει σαφής διαχωρισμός των ζωοτροφών ανάλογα με το είδος του ζώου για το οποίο προορίζονται και να διαχωρίζονται χωροταξικά οι ζωοτροφές που περιέχουν φαρμακευτικές ουσίες από τις υπόλοιπες.

Ο Σύμβουλος αφού εξηγήσει στον κτηνοτρόφο τις σχετικές διατάξεις του [Π.Δ. 259/98 \(Α' 191\)](#), πρέπει κατ' αρχάς να εξακριβώσει αν η εκμετάλλευση διαθέτει μητρώο φαρμακευτικής αγωγής και κατά πόσον αυτό ενημερώνεται ορθά. Ακολούθως, θα πρέπει να ενημερώσει τον κτηνοτρόφο για τα σκευάσματα που περιέχουν τις απαγορευμένες ουσίες, καθώς και σε ποιες περιπτώσεις και υπό ποιες προϋποθέσεις, θα μπορούσε να ζητήσει από τον κτηνίατρο την κατά παρέκκλιση χορήγησή τους.

3.3. Καταπολέμηση Μεταδοτικών Σπογγώδων Εγκεφαλοπαθειών

1. Όλοι οι κτηνοτρόφοι μπορούν να χρησιμοποιούν στη **διατροφή των εκτρεφόμενων ζώων** τους γάλα και προϊόντα με βάση το γάλα και πρωτόγαλα, αβγά και προϊόντα αβγών, ζελατίνη που προέρχεται από μη μηρυκαστικά και προϊόντα υδρόλυσης πρωτεϊνών (υδρολυμένες πρωτεΐνες) που προέρχονται από μέρη μη μηρυκαστικών και από δορές και δέρματα μηρυκαστικών και ζωοτροφές που προέρχονται από αυτά.
2. Οι κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν **μηρυκαστικά** (βοοειδή, αιγοπρόβατα) απαγορεύεται να χρησιμοποιούν στη διατροφή τους ζωικές πρωτεΐνες και μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες (προϊόντα και υποπροϊόντα σφαγείου, κρεατάλευρο, οστεοκρεατάλευρο, αιματάλευρο, πτεράλευρο, πτηνάλευρο, ιχθυάλευρο, προϊόντα αίματος κλπ.) και ζωοτροφές που τις περιέχουν.
3. Οι κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν **χοίρους, πτηνά** κλπ. εκτός των μηρυκαστικών, απαγορεύεται να χρησιμοποιούν μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες στη διατροφή τους εκτός από ιχθυάλευρα, όξινο φωσφορικό ασβέστιο και φωσφορικό ασβέστιο, προϊόντα αίματος που προέρχονται από μη μηρυκαστικά (πλάσμα, ερυθρά αιμοσφαίρια κλπ.) και ζωοτροφές που τις περιέχουν. Στην περίπτωση που θέλουν να χρησιμοποιήσουν τις επιτρεπόμενες μεταποιημένες ζωικές πρωτεΐνες για να παρασκευάσουν ζωοτροφές για τα ζώα τους, πρέπει να έχουν έγκριση χρησιμοποίησής τους για την παρασκευή ζωοτροφών από τη Δ.Α.Α της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
4. Η αποθήκευση **ιχθυαλεύρων**, όξινου φωσφορικού ασβεστίου και φωσφορικού ασβεστίου και προϊόντων αίματος που προέρχονται από μη μηρυκαστικά επιτρέπεται σε εκμεταλλεύσεις που συντηρούν μηρυκαστικά εφόσον η παραπάνω αρμόδια αρχή (Δ.Α.Α., επόπτης κυκλοφορίας ζωοτροφών) έχει πειστεί ότι εφαρμόζονται μέτρα που εμποδίζουν να διατραφούν τα μηρυκαστικά με τις πρωτεΐνες αυτές.

5. Οι κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν μόνο **μη μηρυκαστικά** μπορούν να παρασκευάζουν πλήρεις ζωοτροφές, από ζωοτροφές που περιέχουν ιχθυάλευρα, όξινο φωσφορικό ασβέστιο και φωσφορικό ασβέστιο και προϊόντα αίματος που προέρχονται από μη μηρυκαστικά, αποκλειστικά για τη διατροφή των ζώων τους, εφόσον έχουν κάνει αίτηση καταχώρησης στο σχετικό μητρώο που διατηρεί η Δ.Α.Α. (επόπτης κυκλοφορίας ζωοτροφών).
6. Στην περίπτωση που ένας κτηνοτρόφος έχει **μηρυκαστικά και μη μηρυκαστικά** ζώα, μπορεί να παρασκευάζει ζωοτροφές για τα μη μηρυκαστικά ζώα του που να περιέχουν ιχθυάλευρα, όξινο φωσφορικό ασβέστιο και φωσφορικό ασβέστιο και προϊόντα αίματος εφόσον έχει εντελώς ξεχωριστή γραμμή παραγωγής, από την παραλαβή πρώτων υλών μέχρι την αποθήκευση των τελικών προϊόντων και έχει πάρει τη σχετική έγκριση από τη Δ.Α.Α. (επόπτης κυκλοφορίας ζωοτροφών).
7. Όσοι εκτρέφουν **ψάρια** μπορούν να χρησιμοποιούν ιχθυάλευρα, προϊόντα αίματος και αιματάλευρα που προέρχονται από μη μηρυκαστικά για να παρασκευάσουν ζωοτροφές για τη διατροφή τους, εφόσον έχουν πάρει τη σχετική έγκριση χρησιμοποίησης από τη Δ.Α.Α. (επόπτης κυκλοφορίας ζωοτροφών).
8. Οι ανωτέρω απαγορεύσεις στη χρησιμοποίηση των **μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών** δεν ισχύουν για όσους παρασκευάζουν ζωοτροφές για γουνοφόρα ζώα ή κατοικίδια (γάτες, σκύλους). Ωστόσο, και στην περίπτωση της επιτρεπόμενης χρήσης μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών όπως κρεατάλευρα, οστεοκρεατάλευρα, πτηνάλευρα, πτεράλευρα κλπ., π.χ. για κατοικίδια ζώα, απαιτείται σχετική έγκριση από τη Δ.Α.Α. (επόπτης κυκλοφορίας ζωοτροφών).
9. Οι **αποθήκες ιχθυαλεύρων** και άλλων μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών αδειοδοτούνται και ελέγχονται και από τις οικείες Δ/νσεις Κτηνιατρικής των Ν.Α.
10. Οι κτηνοτρόφοι υποχρεούνται να **κοινοποιούν** αμέσως στις αρμόδιες Κτηνιατρικές Αρχές οποιαδήποτε περίπτωση ζώου για το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει μολυνθεί από Μεταδοτική Σπογγώδη Εγκεφαλοπάθεια.

11. Οι κτηνοτρόφοι υποχρεούνται να **κοινοποιούν** αμέσως στις αρμόδιες Κτηνιατρικές Αρχές οποιοδήποτε θάνατο βοοειδούς ηλικίας άνω των 24 μηνών ή προβάτου ηλικίας άνω των 12 μηνών.
12. Οι κτηνοτρόφοι υποχρεούνται να **συμμορφώνονται** με τα υγειονομικά μέτρα που λαμβάνονται από τις αρμόδιες Κτηνιατρικές Αρχές, σε περιπτώσεις ζώων για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες μόλυνσης από Μεταδοτική Σπογγώδη Εγκεφαλοπάθεια.
13. Οι κτηνοτρόφοι **απαγορεύεται** να διαθέτουν στην αγορά, να εξάγουν ή να εισάγουν ζώντα μηρυκαστικά, σπέρμα, ωάρια ή έμβρυά τους, για τα οποία δεν τηρούνται οι απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 999/2001.

Ο Σύμβουλος αφού εξηγήσει στον κτηνοτρόφο τις σχετικές διατάξεις του Καν. (ΕΚ) 999/2001, πρέπει να του περιγράψει πρακτικά, ποιες ζωοτροφές δεν επιτρέπεται να χορηγεί στα ζώα, ειδικά στα μηρυκαστικά. Επίσης, θα πρέπει να του περιγράψει με απλούς όρους τη συμπτωματολογία των Μεταδοτικών Σπογγωδών Εγκεφαλοπαθειών και να του τονίσει την ανάγκη άμεσης ενημέρωσης των Κτηνιατρικών Αρχών, είτε σε περίπτωση εμφάνισης αντίστοιχων συμπτωμάτων, είτε απλά σε οποιαδήποτε περίπτωση θανάτου βοοειδούς άνω των 24 μηνών ή προβάτου άνω των 12.

3.4. Ζωοτροφές

1. Εφ' όσον ο κτηνοτρόφος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τις επιτρεπόμενες κατά παρέκκλιση ζωικές πρωτεΐνες του Παραρτήματος IV του Κανονισμού (ΕΚ) 999/2001, όπως ισχύει, στην παραγωγή σύνθετων ζωοτροφών, υποχρεούται να υποβάλλει σχετική αίτηση στην οικεία Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης και να ακολουθήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στην ΚΥΑ 275751/2004 (ΦΕΚ 1276/τ.Β΄) όπως έχει τροποποιηθεί με την ΚΥΑ 290710/2007 (ΦΕΚ 909/τ.Β΄).
2. Ο κτηνοτρόφος υποχρεούται να έχει έγκριση χρήσης των ζωικών πρωτεϊνών που θέλει να χρησιμοποιήσει για να παρασκευάσει σύνθετες ζωοτροφές για τα ζώα του, από την οικεία Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης, να διατηρεί αρχεία με τις

χρήσεις τους και να τηρεί τους κανόνες αποθήκευσης που προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Παράλληλα, υποχρεούται να λαμβάνει μέτρα για την αποφυγή επιμολύνσεων μέσα από τη χρήση σκευών, οχημάτων και από τη γραμμική παραγωγή.

3. Όποιος παράγει πρώτες ύλες ζωοτροφών, υποχρεούται να τηρεί μητρώο εισροών – εκροών, όπου θα καταγράφει τη χρήση χημικών σκευασμάτων κατά την παραγωγή τους, τηρώντας αρχείο των ετικετών τους. Παράλληλα οφείλει να ενημερώνει το μητρώο για την ποσότητα και τους παραλήπτες των ζωοτροφών ή των πρώτων υλών που εξήλθαν από την εκμετάλλευσή του. Ο κτηνοτρόφος υποχρεούται επίσης να τηρεί μητρώο εισροών – εκροών, αναγράφοντας για κάθε ποσότητα ζωοτροφών την προέλευσή της (στοιχεία πωλητή, αριθμός έγκρισης / εγγραφής κλπ.), τηρώντας παράλληλα τα αντίστοιχα παραστατικά και τις ετικέτες. Το μητρώο μπορεί να τηρείται ηλεκτρονικά ή χειρόγραφα.
4. Ο κτηνοτρόφος υποχρεούται να χρησιμοποιεί τα μη φαρμακευτικά πρόσθετα ζωοτροφών, σύμφωνα με τις οδηγίες των γεωπόνων της οικείας Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης, να καταγράφει τις χορηγούμενες ποσότητες και τις ημερομηνίες χορήγησής τους και να τα αποθηκεύει χωριστά από τα φαρμακευτικά πρόσθετα. Ομοίως, υποχρεούται να διαχωρίζει χωροταξικά τις μη φαρμακούμενες ζωοτροφές από τις φαρμακούμενες.
5. Σε περίπτωση χρήσης γενετικά τροποποιημένων ζωοτροφών, ο κτηνοτρόφος υποχρεούται να τηρεί αρχείο για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών με τα πιστοποιητικά στα οποία αναγράφονται το όνομα του γενετικά τροποποιημένου οργανισμού και ο μοναδικός ταυτοποιητής του.

Ο Σύμβουλος πρέπει να ενημερώσει αναλυτικά τον κτηνοτρόφο για τις επιτρεπόμενες ζωικές πρωτεΐνες και τη διαδικασία έγκρισης της νόμιμης χορήγησής τους. Θα πρέπει να του παράσχει πρότυπο μητρώο εισροών – εκροών και να τον εκπαιδεύσει στην ορθή ενημέρωση του μητρώου, καθώς και στην τήρηση των σχετικών παραστατικών, με έμφαση στην περίπτωση χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Επίσης, να τον ενημερώσει για την ορθή χρήση προσθέτων ζωοτροφών. **Ο Σύμβουλος** θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις διατάξεις και τα παραρτήματα της [ΥΑ 282471 ΦΕΚ 1307/τ.](#)

B'/2006 προκειμένου να διασφαλίζει την ορθότητα των πρακτικών. Σε κάθε περίπτωση απορίας ο Σύμβουλος μπορεί να απευθυνθεί και στον επόπτη ζωοτροφών της νομαρχίας.

3.5. Κοινοποίηση Ασθενειών

Κάθε κτηνοτρόφος υποχρεούται να κοινοποιεί αμέσως στις αρμόδιες Κτηνιατρικές Αρχές κάθε υπόνοια μόλυνσης των ζώων του από τις ακόλουθες ασθένειες:

1. Αφθώδης πυρετός
2. Καταρροϊκός πυρετός
3. Φυσαλιδώδης νόσος του χοίρου
4. Πανώλη των βοοειδών
5. Πανώλη των μικρών μηρυκαστικών
6. Επιζωοτική αιμορραγική νόσος των ελαφιών
7. Ευλογιά αιγοπροβάτων
8. Φυσαλιδώδης στοματίτιδα
9. Πολιοεγκεφαλίτιδα του χοίρου
10. Οζώδης δερματίτιδα
11. Νόσος της κοιλάδας Rift

Ο Σύμβουλος πρέπει με απλούς όρους να εξηγήσει στον κτηνοτρόφο τη συμπτωματολογία όσων από τις παραπάνω ασθένειες προσβάλουν το είδος των ζώων που εκτρέφει και να του τονίσει την ανάγκη άμεσης ενημέρωσης των Κτηνιατρικών Αρχών σε περίπτωση εμφάνισης αντίστοιχων συμπτωμάτων.

3.6. Συνθήκες Διαβίωσης των Ζώων

3.6.1. Ανεξαρτητής του είδους των ζώων που εκτρέφει

Κάθε κτηνοτρόφος πρέπει να μεριμνά ώστε στις σταυλικές του εγκαταστάσεις να εξασφαλίζονται τουλάχιστον οι συνθήκες προστασίας των ζώων στα εκτροφεία όπως αυτές αναφέρονται στο [Π.Δ. 374/01\(Α'251\)](#):

Σε γενικές γραμμές αυτές αφορούν

1. Ύπαρξη ελευθερίας κινήσεων των ζώων ή σε περίπτωση περιορισμού τους, ύπαρξη επαρκούς χώρου για τις φυσιολογικές ανάγκες ή τις ανάγκες συμπεριφοράς τους.
2. Τα υλικά και ο εξοπλισμός με τα οποία έρχονται σε επαφή τα ζώα να είναι ασφαλή.
3. Οι συνθήκες υγρασίας, αερισμού και θερμοκρασίας να είναι οι κατάλληλες.

Ειδικότερα ο Σύμβουλος πρέπει να διαπιστώσει ότι στις σταυλικές εγκαταστάσεις εξασφαλίζεται η τήρηση των διατάξεων του [Π.Δ. 374/01 \(Α' 251\)](#), και ειδικότερα το άρθρο 4 και το Παράρτημα 1. Σε αντίθετη περίπτωση να υποδείξει στον κτηνοτρόφο τις απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες.

3.6.2. Βουστάσια Πάχυνσης Μόσχων

Στα βουστάσια που εκτρέφονται άνω των έξι μόσχων ηλικίας μέχρι 6 μηνών, θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι διατάξεις του [Π.Δ. 179/98 \(Α' 133\)](#) ως ακολούθως:

1. Να μην περιορίζονται οι μόσχοι σε ατομικούς κλωβούς μετά την ηλικία των οκτώ εβδομάδων και εφ' όσον περιορίζονται μέχρι την ηλικία αυτή, τα τοιχώματα του ατομικού κλωβού να είναι διάτρητα.
2. Το πλάτος του ατομικού κλωβού ή της θέσεως να είναι κατ' ελάχιστο 90εκ. και η αναλογία του προς το ύψος ακρωμίου του μόσχου 0,8.
3. Το πλάτος του κλωβού υγειονομικής απομόνωσης να είναι τουλάχιστον ίσο με το ύψος ακρωμίου και η αναλογία του μήκους του προς το μήκος του μόσχου να είναι κατ' ελάχιστο 1,1.

4. Σε ομαδικό σταυλισμό, ο ελάχιστος διαθέσιμος χώρος σε τετραγωνικά μέτρα, να είναι τουλάχιστον 1,5 τ.μ. ανά μόσχο έως 150 κιλά ζώντος βάρους, 1,7 τ.μ. από 150 έως 220 κιλά και 1,8 άνω των 220 κιλών και μέχρι την ηλικία των έξι μηνών.

Ειδικότερα ο Σύμβουλος θα πρέπει να διαπιστώσει την τήρηση των ανωτέρω προδιαγραφών και ειδικότερα τα άρθρα 3 και 4 του Π.Δ. 179/98 (Α' 133) και εφ' όσον αυτές δεν τηρούνται να προτείνει διορθωτικά μέτρα.

3.6.3. Πτηνοτροφεία

Σε εκτροφές ωοπαραγωγικών ορνίθων με 350 όρνιθες και άνω, πρέπει να εφαρμόζονται τα εξής:

1. Εμπλουτισμένοι κλωβοί από 1-1-2002

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΗ
Επιφάνεια κλωβού ανά όρνιθα εκ των οποίων 600 cm ² ωφέλιμη επιφάνεια, με την προϋπόθεση ότι το ύψος του κλωβού πέραν του τμήματος που βρίσκεται πάνω από την ωφέλιμη επιφάνεια πρέπει να είναι τουλάχιστον 20 cm σε κάθε σημείο και το συνολικό εμβαδόν του κλωβού δεν μπορεί να είναι λιγότερο από 2000 cm ²	750 cm ²
Ύπαρξη φωλιάς	υποχρεωτικό
Ύπαρξη στρωμνής	υποχρεωτικό
Μήκος κουρνιαστρας ανά όρνιθα	15 cm
Μήκος ταΐστρας ανά όρνιθα	12 cm
Κατάλληλο σύστημα ποτίσματος. Εφόσον προβλέπονται θηλές ή κύπελλα ποτίσματος κάθε όρνιθα έχει πρόσβαση σε 2 θηλές ή 2 κύπελλα	υποχρεωτικό
Πλάτος διαδρόμων μεταξύ κλωβοστοιχιών	90 cm
Ελάχιστο ύψος μεταξύ του δαπέδου και των κλωβών των κατώτερων σειρών	35 cm
Ύπαρξη εξοπλισμού ξυσίματος νυχιών	υποχρεωτικό

2. Κλωβοστοιχίες κατασκευασμένες πριν από 1-1-2003 (απαγορεύεται η χρήση τους μετά την 1-1-2012 καθώς και η κατασκευή κι η χρήση του για πρώτη φορά μετά την 1-1-2003).

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΗ
Επιφάνεια κλωβού ανά όρνιθα	550 cm ²
Ελάχιστο μήκος ταΐστρας ανά όρνιθα	10 cm
Ελάχιστο μήκος συνεχόμενης ποτίστρας ανά όρνιθα	10 cm
Κάθε όρνιθα έχει πρόσβαση σε 2 πιπίλες ή κύπελλα εφόσον δεν υπάρχει στον κλωβό συνεχόμενη ποτίστρα	υποχρεωτικό
Ύψος τουλάχιστον 40 cm στο 65% της επιφάνειας του κλωβού και 35 cm σε κάθε σημείο αυτού	υποχρεωτικό
Το δάπεδο των κλωβών πρέπει να υποβαστάζει κατάλληλα όλα τα μπροστινά νύχια κάθε ποδιού	υποχρεωτικό
Η κλίση του δαπέδου να μην υπερβαίνει το 14% ή τις 8 μοίρες	υποχρεωτικό
Ύπαρξη εξοπλισμού ξυσίματος νυχιών	υποχρεωτικό

Ο Σύμβουλος πρέπει να εξακριβώσει την τήρηση των ανωτέρω προδιαγραφών όπως ειδικότερα αναφέρονται στα άρθρα 5 και 6 των διατάξεων του [Π.Δ. 216/03 \(Α' 181\)](#).

Εφόσον εφαρμόζονται εναλλακτικά συστήματα εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων, πρέπει να εφαρμόσουν τις απαιτήσεις του άρθρου 4 του ανωτέρου Προεδρικού Διατάγματος.

Τόσο κατά την εκτροφή σε κλωβούς (συμβατικούς και εμπλουτισμένους), όσο και σε εναλλακτικά συστήματα πρέπει να εφαρμόζονται, επιπρόσθετα κα τα άρθρα 7 και 12 του ίδιου Προεδρικού Διατάγματος.

Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, και εφ' όσον αυτές δεν τηρούνται να προτείνει διορθωτικά μέτρα.

3.6.4. Χοιροστάσια

Κτηνοτρόφοι που εκτρέφουν χοίρους πρέπει να μεριμνούν ώστε στις σταυλικές τους εγκαταστάσεις να εξασφαλίζονται οι προδιαγραφές σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 του [Π.Δ. 215/2003 \(Α' 181\)](#).

Επιγραμματικά αυτές είναι οι παρακάτω:

- ✓ Να μην προσδένονται οι χοίροι.
- ✓ Η ελάχιστη επιφάνεια δαπέδου σε τ.μ. για κάθε ζώο ανάλογα με το ζων βάρος του σε κιλά να είναι η ακόλουθη:

κιλά	0-10	10-20	20-30	30-50	50-85	85-110	>110
τ.μ.	0,15	0,2	0,3	0,4	0,55	0,65	1

Τα Χοιροστάσια που είναι κατασκευασμένα μετά από την 1-1-2003 επιπλέον θα πρέπει να τηρούν και τις παρακάτω προδιαγραφές:

Κατηγορία Ζώων		Ελεύθερος χώρος δαπέδου	
Μικρές θηλυκές μετά την οχεία σε ομάδες	Αριθμός ζώων στην ομάδα	Ελάχιστο συνολικό δάπεδο (μ ²)	Ελάχιστο συμπαγές δάπεδο (μ ²)
	6-40	1,54	0,95
	<6	1,80	0,95
	40<	1,48	0,95
Χοιρομητέρες σε ομάδες	6-40	2,25	1,30
	<6	2,475	1,30
	40<	2,025	1,30
Κάπροι ατομικά κελιά		6	
Κάπροι ατομικά κελιά και χώρος οχείας		10	
Θηλυκά αναπαραγωγής - Ελάχιστη διάσταση ομαδικών κελιών	6<	Μήκος μικρής διάστασης κελιού 2,80μ	
	<6	2,40μ	

Σχαρωτά δάπεδα από σκυρόδεμα			
Κατηγορία ζώων		Ελάχιστο πλάτος δοκίδων (mm)	Μέγιστο πλάτος διάκενων (mm)
Χοιρίδια		50	11
Απογαλακτισμένα		50	14
Χοίροι αναπαραγωγής		80	18
Θηλυκά μετά την οχεία		80	20
Η χρήση ομαδικών κελιών από την 4 ^η εβδομάδα μετά την οχεία και την 1 ^η εβδομάδα προ του τοκετού είναι υποχρεωτική			

Ο Σύμβουλος πρέπει να εξακριβώσει την τήρηση των ανωτέρω προδιαγραφών και ειδικότερα των άρθρων 3 και 4 των διατάξεων του [Π.Δ. 215/03 \(Α' 181\)](#) και εφ' όσον αυτές δεν τηρούνται να προτείνει διορθωτικά μέτρα.

4. Βοσκότοποι

(Οι υποχρεώσεις του παρόντος κεφαλαίου εκπορεύονται τόσο από το παράρτημα IV του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, όσο και από τον Κανονισμό 796/2004.)

1. Στους **βοσκοτόπους που ανήκουν στην εκμετάλλευσή του**, ο γεωργός πρέπει να φροντίζει ώστε να υπάρχουν κατ' ελάχιστο 0,2 MMZ (Μονάδες Μεγάλων Ζώων) ανά εκτάριο και κατά μέγιστο 3 MMZ ανά εκτάριο (1 εκτάριο= 10 στρέμματα). Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην προστασία και διατήρηση των βοσκοτόπων.

Για διευκόλυνση παραθέτουμε πίνακα με ελάχιστο και μέγιστο αριθμό ζώων ανά 10 στρέμματα (1 εκτάριο):

	Μέγιστος αριθμός ζώων στα 10 στρέμματα βοσκοτόπου	Ελάχιστος αριθμός ζώων στα 10 στρέμματα βοσκοτόπου
Αιγοπρόβατα	20	1,33
Βοοειδή > 24 μηνών	3	0,2
Βοοειδή < 24 μηνών	5	0,33

Επίσης παρατίθεται πίνακας μετατροπής των ζωικών μονάδων:

Είδος & κατηγορία ζώων	Συντελεστής μετατροπής σε MZK	Αντίστοιχος αριθμός ζώων προς 1 MZK
A. Βοοειδή / Βούβαλοι / Βίσονες / Ίπποι		
Ηλικίας από 24 μηνών και άνω	1,00	1
Ηλικίας από 6 μηνών και ως 24 μηνών	0,60	1,66
B. Πρόβατα / Αίγες		
Προβατίνες – Αίγες ηλικίας άνω του	0,15	6,66
Γ. Χοίροι		
Χοιρομητέρες	0,4	2,5
Παχυνόμενα χοιρίδια άνω των 40 κιλών	0,27	3,7

Η πυκνότητα βόσκησης ελέγχεται τόσο επιτοπίως όσο και διοικητικά μέσω του

μητρώου και της δήλωσης ΟΣΔΕ οπότε **ο Σύμβουλος** πρέπει να κάνει ακριβείς υπολογισμούς ειδικά όταν πρόκειται για εκμετάλλευση που βρίσκεται κοντά στα όρια της πυκνότητας βόσκησης

2. Σε περίπτωση που **δεν είναι δυνατή η βόσκηση** λόγω αντίξοων ή άλλων συνθηκών ή γιατί ο παραγωγός διατηρεί τα ζώα σταβλισμένα, τότε ο παραγωγός πρέπει να μεριμνά για την κοπή και την απομάκρυνση της θαμνώδους βλάστησης των βοσκοτόπων. Πρέπει να μεριμνά δηλαδή για τη διατήρηση του βοσκότοπου σε καλή κατάσταση. Στην περίπτωση συλλογικής χρήσης βοσκοτόπων που ενοικιάζονται τμηματικά από δήμους και κοινότητες είναι λογικό ότι ο μεμονωμένος παραγωγός δεν μπορεί να φροντίσει όλο το βοσκότοπο και άρα δεν θα του επιβληθεί ποινή.
3. Οι **μόνιμοι βοσκότοποι ΔΕΝ** πρέπει να οργώνονται, εκτός από τις περιπτώσεις από τις οποίες προκύπτει περιβαλλοντική ή αρχαιολογική αναγκαιότητα που αποδεικνύεται με έγγραφα των αρμοδίων αρχών. Αυτό σημαίνει ότι είτε θα δοθεί εντολή από τις αρμόδιες Υπηρεσίες είτε ότι ο γεωργός θα ζητήσει ειδική άδεια από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.
4. Η χώρα ολόκληρη έχει υποχρέωση να μη μειώσει τις εκτάσεις βοσκοτόπων σε σχέση με τις αρώσιμες εκτάσεις. Αντίθετα μπορεί να αυξήσει τις εκτάσεις των βοσκοτόπων. Αν κάποιος **παραγωγός καταργήσει βοσκότοπους** τότε ο έλεγχος μπορεί να του επιβάλλει την εκ νέου λειτουργία του βοσκότοπου. Σε περίπτωση που αυτή η εντολή δεν γίνει πράξη την επόμενη χρονιά έχουμε σοβαρή παράβαση της πολλαπλής συμμόρφωσης.

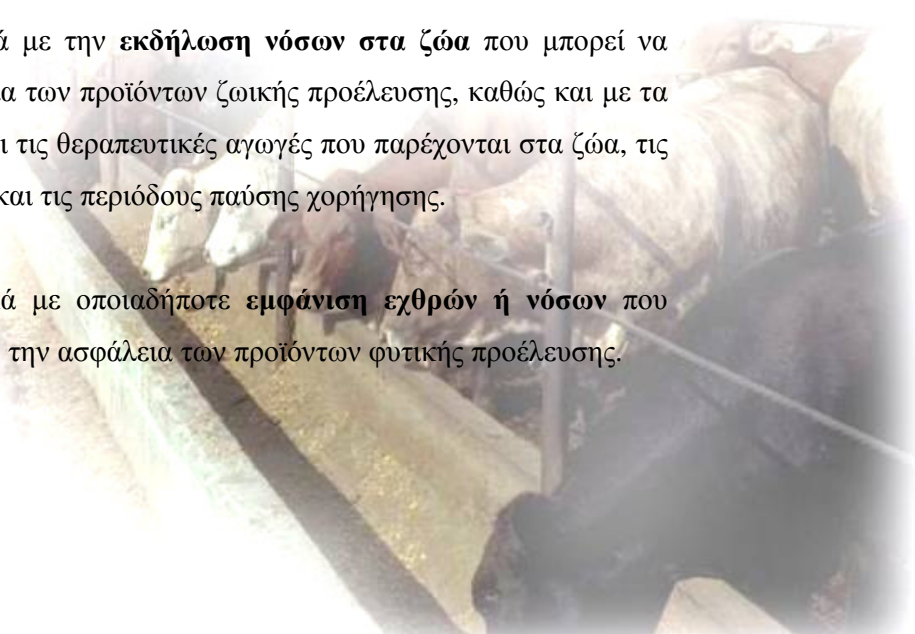
5. Τρόφιμα

(Οι υποχρεώσεις του παρόντος κεφαλαίου εκπορεύονται από το σημείο 11 του παραρτήματος III του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική.)

Η ασφάλεια των τροφίμων είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους πολίτες της και είναι ένας από τους βασικούς λόγους που υπάρχουν ακόμα επιδοτήσεις στη γεωργία. Ο στόχος που θέλουμε να επιτύχουμε εκφράζεται με μία φράση «ασφάλεια από τη φάρμα στο πιρούνι». Για να πετύχουμε αυτόν το στόχο πρέπει ο παραγωγός τροφίμων να ακολουθεί τα εξής βήματα:

5.1. Τήρηση αρχείων - Ιχνηλασιμότητα

1. Να τηρεί **αρχείο παραστατικών** και εγγράφων των εισροών (ζωοτροφές, πρόσθετες ύλες ζωοτροφών, κτηνιατρικά φάρμακα, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, βιοκτόνα) και εκροών (προϊόντα και παραπροϊόντα) της εκμετάλλευσης, ώστε ο ελεγκτής να είναι σε θέση να αντιληφθεί από πού προήλθαν οι πρώτες ύλες της εκμετάλλευσης και ποιος ήταν ο προορισμός των προϊόντων και παραπροϊόντων της εκμετάλλευσης. Το αρχείο θα πρέπει να περιέχει τουλάχιστον τις παρακάτω πληροφορίες: Όνομα και διεύθυνση προμηθευτή ή/και πελάτη, Φύση και ποσότητα εισροών ή/και προϊόντων που διακινήθηκαν, Ημερομηνία συναλλαγής.
2. Να τηρεί αρχείο σχετικά με την **εκδήλωση νόσων στα ζώα** που μπορεί να επηρεάσουν την ασφάλεια των προϊόντων ζωικής προέλευσης, καθώς και με τα κτηνιατρικά φάρμακα και τις θεραπευτικές αγωγές που παρέχονται στα ζώα, τις ημερομηνίες χορήγησης και τις περιόδους παύσης χορήγησης.
3. Να τηρεί αρχείο σχετικά με οποιαδήποτε **εμφάνιση εχθρών ή νόσων** που ενδέχεται να επηρεάσουν την ασφάλεια των προϊόντων φυτικής προέλευσης.

4. Εφόσον χρησιμοποιεί **γενετικά τροποποιημένες ζωοτροφές**, να τηρεί αρχείο για περίοδο τουλάχιστον πέντε (5) ετών των πιστοποιητικών, στα οποία αναγράφονται όλες οι πληροφορίες σχετικά με τον γενετικά τροποποιημένο οργανισμό.

5.2. Ενημέρωση αρμόδιων αρχών

Σε περίπτωση που ο γεωργός – παραγωγός τροφίμων έχει υπόνοιες ότι τρόφιμο που έφυγε από την εκμετάλλευσή του ενδέχεται να είναι μη ασφαλές τότε υποχρεούται να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές (νομαρχιακές υπηρεσίες, Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης, Δ/ση Κτηνιατρικής) και τους παραλήπτες των προϊόντων και να εκκινήσει τη διαδικασία απόσυρσης τους.

Σε περίπτωση που ο γεωργός έχει υπόνοιες ότι τρόφιμο που έχει στην κατοχή του μπορεί να είναι μη ασφαλές ή επιβλαβές για τον καταναλωτή, υποχρεούται να ειδοποιήσει τις αρμόδιες αρχές (νομαρχιακές υπηρεσίες, Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης, Δ/ση Κτηνιατρικής) ώστε να ξεκινήσουν τις διαδικασίες απόσυρσης.

Όταν ένα τρόφιμο που θεωρείται μη ασφαλές αποτελεί μέρος παρτίδας ή φορτίου τροφίμων της ίδιας κατηγορίας, τότε θεωρείται ότι όλα τα τρόφιμα στη συγκεκριμένη παρτίδα ή στο φορτίο είναι επίσης μη ασφαλή, εκτός εάν ύστερα από λεπτομερή έλεγχο αποδειχθεί το αντίθετο.

5.3. Αποφυγή επιμόλυνσης - Απόβλητα

Πρέπει να τηρούνται οι στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής (καθαριότητα, πλύσιμο, απολύμανση) τόσο σε σχέση με τους χώρους (επεξεργασίας και αποθήκευσης) και τον εξοπλισμό (επεξεργασίας και μεταφοράς) όσο και με τους εργαζόμενους.

Να διαχωρίζει και να αποθηκεύει τις πρώτες ύλες, τα προϊόντα και τα απόβλητα της εκμετάλλευσής σε διαφορετικούς χώρους.

Τα προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης δεν πρέπει να αποθηκεύονται σε χώρους όπου γίνεται χειρισμός τροφίμων.

Το νερό που έρχεται σε άμεση επαφή με τρόφιμα (πλύσιμο τροφών, πάγος, ατμός) πρέπει να είναι απαλλαγμένο από κάθε ουσία που παρουσιάζει κίνδυνο για την υγεία ή ενδέχεται να μολύνει τα τρόφιμα.

Να αποθηκεύει και να απομακρύνει τα απόβλητα (στερεά και υγρά) της εκμετάλλευσης και να σχεδιάζει τις αποχετευτικές εγκαταστάσεις κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην επιμολύνονται οι πρώτες ύλες, τα παραγόμενα προϊόντα αλλά και το περιβάλλον.

5.4. Υγεία - Πρόληψη

Να μην επιτρέπεται ο χειρισμός των τροφίμων και η είσοδος σε χώρους εργασίας με τρόφιμα οποιουδήποτε προσώπου που πάσχει από νόσημα ή είναι φορέας νοσήματος που μεταδίδεται δια των τροφών ή προσώπου με μολυσμένα τραύματα ή που πάσχει από δερματική μόλυνση, έλκη ή διάρροια, εάν υφίσταται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης μόλυνσης.

Να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή μετάδοσης ασθενειών στα νεοεισαχθέντα ζώα της εκμετάλλευσης.

Να γνωστοποιεί στην αρμόδια κτηνιατρική υπηρεσία τα ασθενή ή ύποπτα για ασθένεια ζώα στην εκμετάλλευση και να πραγματοποιεί τις προβλεπόμενες ενέργειες, όπως αυτές του έχουν γνωστοποιηθεί από την αρμόδια κτηνιατρική υπηρεσία.

Να καταχωρεί στο αρχείο της εκμετάλλευσης την παρουσία ασθενών ζώων που παρουσιάζουν μόλυνση της ουρογεννητικής οδού με απέκκριμα, εντερίτιδα με εμπύρετη διάρροια, εμφανή φλεγμονή του μαστού και τυχόν συμπτώματα βρουκέλωσης ή φυματίωσης.

Να μην στεγάζει στον ίδιο χώρο βοοειδή και αιγοπρόβατα και αν αυτό συμβαίνει, να πραγματοποιεί ελέγχους στις αίγες για φυματίωση.

Όταν υπάρχει πτηνοτροφική μονάδα στην εκμετάλλευση, τα παραγόμενα αυγά θα πρέπει να φυλάσσονται σε ξηρό και σκιερό μέρος και να είναι καθαρά, μακριά από μολυσματικούς παράγοντες.

5.5. Παραγωγή Γάλακτος

Το νοπό γάλα πρέπει να προέρχεται από ζώα που βρίσκονται σε καλή γενική κατάσταση υγείας και δεν παρουσιάζουν κανένα σύμπτωμα νόσου που μπορεί να προκαλέσει μόλυνση του γάλακτος και ιδίως δεν πάσχουν από μόλυνση της ουρογεννητικής οδού με απέκκριμα, από εντερίτιδα με εμπύρετη διάρροια ή από εμφανή φλεγμονή του μαστού.

Το νοπό γάλα πρέπει να προέρχεται από ζώα απαλλαγμένα από βρουκέλλωση ή φυματίωση.

Να χρησιμοποιεί κατάλληλη σήμανση στα ζώα στα οποία ακολουθείται φαρμακευτική αγωγή και των οποίων το γάλα δεν προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση.

Να χρησιμοποιεί κατάλληλο εξοπλισμό στην παραγωγή του γάλακτος και να τον διατηρεί σε καλή κατάσταση από άποψη λειτουργίας αλλά και υγιεινής.

Οι χώροι που απαιτούνται για την παραγωγή γάλακτος να είναι διαχωρισμένοι από το χώρο διαβίωσης των ζώων.

Να αποθηκεύει το γάλα μετά την άμελξη σε θερμοκρασία 8 °C ή 6 °C αν αυτή δεν πραγματοποιείται καθημερινά. Η συντήρηση μπορεί να γίνεται σε υψηλότερη

θερμοκρασία εφόσον η μεταποίηση αρχίζει αμέσως μετά την άμελξη, ή εντός 4 ωρών από την παραλαβή στην εγκατάσταση μεταποίησης.

Να εξετάζεται αντιπροσωπευτικός αριθμός δειγμάτων νοπού γάλακτος που λαμβάνονται με τυχαία δειγματοληψία προκειμένου να ελέγχονται τα επίπεδα των μικροοργανισμών, των σωματικών κυττάρων και των αντιβιοτικών.

5.6. Παραγωγή κρέατος

Εφόσον υπάρχει σφαγείο στην εκμετάλλευση, αυτό πρέπει να υποβάλλεται σε τακτική κτηνιατρική επιθεώρηση και ο υπεύθυνος πρέπει να ενημερώνει εκ των προτέρων την αρμόδια αρχή για την ημερομηνία και την ώρα σφαγής.

Το σφαγείο πρέπει να διαθέτει εγκαταστάσεις για την απολύμανση των εργαλείων με παροχή θερμού νερού σε θερμοκρασία τουλάχιστον 82°C, χωριστή αίθουσα για την εκκένωση και τον καθαρισμό των στομάχων και των εντέρων και εξοπλισμό για το πλύσιμο των χεριών του προσωπικού.

Μετά την άφιξη στο σφαγείο, η αναισθητοποίηση, η αφαίμαξη, η εκδορά, το καθάρισμα και ο εκσπλαγχνισμός πρέπει να πραγματοποιούνται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η μόλυνση του κρέατος.

Κατά τον τεμαχισμό, τη συσκευασία και την φύλαξη, το κρέας διατηρείται σε ανώτατη θερμοκρασία 3°C για τα εντόσθια και 7°C για το λοιπό κρέας, με τη θερμοκρασία περιβάλλοντος να μην υπερβαίνει τους 12°C.

Να τοποθετείται το σήμα αναγνώρισης πριν το προϊόν εγκαταλείψει την εγκατάσταση.

6. Εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε περιοχές δικτύου Φύση (Natura) 2000

Όταν μια εκμετάλλευση βρίσκεται εντός των ορίων μιας περιοχής, η οποία είναι ενταγμένη στο δίκτυο Φύση 2000, τότε ο Γεωργικός Σύμβουλος καλείται να ενημερώσει τον παραγωγό για τις επιπλέον δεσμεύσεις και τις ιδιαιτερότητες που ισχύουν για την εκάστοτε περιοχή. Το δίκτυο περιοχών Φύση 2000 είναι ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών: τις “Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)” (Special Protection Areas - SPA) για την Οрниθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και τους “Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)” (Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Στην Ελλάδα έχουν χαρακτηριστεί σήμερα 163 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 239 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Οι δύο κατάλογοι περιοχών παρουσιάζουν μεταξύ τους επικαλύψεις όσον αφορά στις εκτάσεις τους και υπάρχουν 31 τόποι, οι οποίοι έχουν οριστεί ταυτόχρονα ως ΖΕΠ και έχουν προταθεί και ως ΤΚΣ. Για διευκόλυνσή σας θα βρείτε στο Παράρτημα του Οδηγού¹ αυτού την [λίστα με τα Δημοτικά και Κοινοτικά Διαμερίσματα](#), τα οποία βρίσκονται εντός των περιοχών αυτών για ολόκληρη την επικράτεια. Εφόσον λοιπόν υπάρχουν αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης εντός των περιοχών του δικτύου Φύση 2000, τότε ο Γεωργικός Σύμβουλος οφείλει να ενημερώσει τον παραγωγό κατά περίπτωση για τα παρακάτω:

6.1. Γενικά

1. Να συμμορφώνεται με τα διαλαμβανόμενα στα εξειδικευμένα σχέδια διαχείρισης ή διαχειριστικά μέτρα για την προστασία της περιοχής και των ειδών, όπου αυτά υπάρχουν. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-ι]

¹ Λόγω μεγέθους, οι περιοχές του Δικτύου Φύση 2000 παρατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή για διευκόλυνση του Συμβούλου.

Για την κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενη σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (Ν. 1650/86), προαπαιτείται η εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ). Οι μελέτες αυτού του είδους καταγράφουν τις φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες παραμέτρους της περιοχής και προτείνουν με Προεδρικά Διατάγματα (ΠΔ) ή Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ) την κήρυξή τους ως προστατευόμενη - με την αναγκαία ζωνοποίηση - καθώς και τους γενικούς όρους και περιορισμούς όσον αφορά στις παραγωγικές και άλλες δραστηριότητες, με γνώμονα τις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και των ειδών με σημαντική παρουσία στην περιοχή μελέτης. Τα τμήματα των προστατευόμενων περιοχών με ιδιαίτερη φυσική αξία αποτελούν συνήθως κεντρικό τμήμα μιας περιοχής, στην οποία τα αναγκαία μέτρα προστασίας κλιμακώνονται κατά ζώνες. Για τον προσδιορισμό των κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων για την εφαρμογή των έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία και διαχείριση των κατά περίπτωση προστατευόμενων αντικειμένων καταρτίζονται πενταετή σχέδια διαχείρισης και προγράμματα δράσης των προστατευόμενων περιοχών, τα οποία κινούνται στο γενικότερο πλαίσιο των όρων και προϋποθέσεων των ΠΔ και ΚΥΑ.

Στις περιπτώσεις λοιπόν όπου έχει εκπονηθεί μια ΕΠΜ για έναν προστατευόμενο οικότοπο, έχουν προκύψει ορισμένοι ειδικοί κανόνες σε σχέση με το πώς πρέπει να ασκείται η γεωργία και η κτηνοτροφία, ή υπάρχουν ειδικοί κανόνες για το ποια έργα και δραστηριότητες επιτρέπονται μέσα στον οικότοπο (και περιφερειακά αυτού) μέσα από σχέδια διαχείρισης, τότε ο **Γεωργικός Σύμβουλος** είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει τον παραγωγό για τις ειδικές δεσμεύσεις που προκύπτουν από τα εν λόγω σχέδια. Επιπλέον πληροφορίες για τις ρυθμίσεις αυτές μπορεί να λαμβάνει κάποιος και από τις κατά τόπους αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες, τους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών εφόσον έχουν συσταθεί, ή ειδικές υπηρεσίες ΝΠΔΔ κατά περίπτωση.

2. Να εφαρμόζει τη νομοθεσία περί θήρας και συλλογής ειδών όπως προβλέπεται στην ΚΥΑ 414985/85 (Β 757), άρθρο 6, παρ.2 άρθρο 7, παρ 3γ, στο Π.Δ. 86/69 (Α 7), άρθρο 256, παρ.2. και στο [ΠΔ 67/81 \(Α 43\)](#), άρθρα 2 και 3 παρ.1. Εφόσον επιθυμεί να μην διενεργείται θήρα στο αγροτεμάχιό του, αναρτά κατάλληλη σήμανση μετά από άδεια από το οικείο Δασαρχείο. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(Β 1921\)](#)] / Άρθρο 2 παρ. Β-12-iii]

Οι Γεωργικοί Σύμβουλοι θα πρέπει να ενημερώνουν τους παραγωγούς για τα όσα ισχύουν κάθε φορά σε σχέση με τη θήρα και τη συλλογή προστατευόμενων ειδών, τόσο της χλωρίδας όσο και της άγριας πανίδας, όπως αυτά ορίζονται στους πίνακες του [Π.Δ. 67/81 \(Α 23\)](#) με τις εκάστοτε τροποποιήσεις. Ειδικότερα: (α) δεν επιτρέπεται η συλλογή, μεταφύτευση, εκρίζωση, κοπή, μεταφορά, πώληση, αγορά ή εξαγωγή από τη χώρα, αλλά και η με οποιοδήποτε τρόπο καταστροφή των βλαστικών ειδών, ανθέων και καρπών των προστατευόμενων φυτικών ειδών, (β) δεν επιτρέπεται η θανάτωση, απόπειρα θανάτωσης, κακοποίηση, τραυματισμός, αλλά και η με οποιοδήποτε τρόπο πρόκληση βλάβης, η κατοχή, η σύλληψη, η ταρίχευση, η αγοραπωλησία ή η εξαγωγή από τη χώρα των προστατευόμενων ζωικών ειδών, καθώς και τμημάτων ή παραγώγων αυτών, (γ) δεν επιτρέπεται η διατάραξη από πρόθεση της ησυχίας των πουλιών ιδιαίτερα κατά την περίοδο της αναπαραγωγής, η καταστροφή ή η αφαίρεση φωλιών και η κατοχή ή η αγοραπωλησία νεοσσών, αυγών ή κελυφών, (δ) δεν επιτρέπεται η καταπολέμηση των εκάστοτε καθοριζόμενων επιβλαβών ειδών, η χρήση τοξικών και εν γένει δηλητηριωδών ουσιών, που θέτουν σε κίνδυνο τα προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας.

Επιπλέον, όταν κάποιο αγροτεμάχιο βρίσκεται εντός μιας περιοχής ενταγμένης στο Δίκτυο Φύση 2000 και εφόσον ο γεωργός το επιθυμεί, τότε μπορεί να απαγορεύσει το κυνήγι στο χώρο αυτό, ειδικά σε αμπελώνες μέχρι την λήξη του τρυγητού, σε αθέριστους λειμώνες, σε καλλιεργημένες εκτάσεις και σε οπωρώνες. Στην περίπτωση αυτή ο Γεωργικός Σύμβουλος ενημερώνει τον παραγωγό σχετικά με τη δυνατότητα αυτή καθώς και για τη διαδικασία αδειοδότησης. Η σχετική άδεια εκδίδεται από το οικείο Δασαρχείο και θα πρέπει να τοποθετηθεί αντίστοιχη απαγορευτική πινακίδα σε ευκρινές σημείο στην εν λόγω έκταση.

3. *Να μην καταστρέφει φυσικές υδατοσυλλογές. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-viii]*

Όπου υπάρχουν φυσικές υδατοσυλλογές, που μπορεί να είναι ρυάκια, μικρές λίμνες, παραπόταμοι, δελταϊκοί σχηματισμοί, κ.α., πρέπει να μην καταστρέφονται με προσχώσεις, αποξηράνσεις ή άλλες διεργασίες, διότι αποτελούν τόπους αναπαραγωγής πολλών ειδών πανίδας, όπως ερπετών, ιχθύων, αμφιβίων κ.α, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι χρήσιμα και στη γεωργία. Επίσης, οι φυσικές

υδατοσυλλογές αλλά και η βλάστηση που δημιουργείται γύρω από αυτές, λειτουργούν ως ενδιαίτημα για πολλά πτηνά και θηλαστικά.

6.2. Φυτική Παραγωγή

1. Να ενσωματώνει καταλλήλως στο έδαφος τα κοκκώδη αγροχημικά τα δε δολώματα τρωκτικοκτονίας να τοποθετούνται εντός των στοών των τρωκτικών, ώστε να μην είναι ορατά. [[KYA 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#)] / Άρθρο 2 παρ. Β-1]

Οι Γεωργικοί Σύμβουλοι θα πρέπει να ενημερώνουν τους γεωργούς ότι όταν γίνεται εφαρμογή λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων κοκκώδους μορφής σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, οι οποίες αποτελούν ενδιαίτημα διαφόρων ειδών πτηνών (προστατευόμενων ή μη), τότε είναι απαραίτητο οι εισροές να ενσωματώνονται στο έδαφος κατά την εφαρμογή τους, διότι εάν παραμείνουν στην επιφάνεια του εδάφους υπάρχει κίνδυνος να καταναλωθούν από τα πτηνά και να προκαλέσουν το θάνατό τους. Για τον ίδιο λόγο, τα δολώματα για την καταπολέμηση των τρωκτικών θα πρέπει να τοποθετούνται εντός των στοών των τρωκτικών.

2. Να μην καταστρέφει τμήματα της φυσικής αυτοφυούς βλάστησης στα όρια των γεωργικών εκτάσεων με δρόμους και φυσικούς υδάτινους αποδέκτες. Ορίζεται ελάχιστο εύρος ζώνης διατήρησης: (α) για θάμνους 0,5 μ. εκατέρωθεν της ρίζας του θάμνου, και (β) για δένδρα η κάθετη προβολή της κόμης του δέντρου στο έδαφος. [[KYA 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#)] / Άρθρο 2 παρ. Β-2]

Στις περιπτώσεις όπου τα καλλιεργούμενα αγροτεμάχια συνορεύουν με υδάτινους αποδέκτες, όπως λίμνες, ποτάμια, ρυάκια, ρέματα, λιμνοθάλασσες, αποστραγγιστικές τάφρους ή άλλες υδατοσυλλογές, είναι σύνηθες να δημιουργείται αυτοφυής παρυδάτια βλάστηση. Επίσης, δημιουργείται αυτοφυής βλάστηση και στα σύνορα των γεωργικών εκτάσεων με τους δρόμους. Αυτή η βλάστηση δεν πρέπει να καταστρέφεται διότι χρησιμοποιείται ως τόπος διαμονής, διατροφής και φωλεοποίησης από πολλά είδη της πανίδας, όπως πτηνά, θηλαστικά, ερπετά, υδρόβια, κ.α.

Το εύρος της φυτικής βλάστησης που πρέπει να διατηρείται, εξαρτάται από το είδος της βλάστησης (θαμνώδης, δενδρώδης) και είναι 0,50 μ εκατέρωθεν της ρίζας ενός θάμνου, και η κάθετη προβολή της κόμης ενός δέντρου στο έδαφος.

3. Να πραγματοποιεί το θερισμό από το κέντρο του αγροτεμαχίου προς το εξωτερικό, περιστροφικά ή σε λωρίδες εφόσον το μέγεθος του αγροτεμαχίου και τα διαθέσιμα μέσα το επιτρέπουν. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-ii]

Σε πολλές προστατευόμενες περιοχές υπάρχει η πιθανότητα μέσα σε μια καλλιέργεια να υπάρχουν φωλιές πτηνών ή μικρών θηλαστικών που ενδιαίτουν στη περιοχή. Επειδή κατά κανόνα οι φωλιές δεν είναι ορατές κατά την διάρκεια του θερισμού, θα πρέπει να δίνεται προσοχή ώστε να μην καταστραφούν οι φωλιές και να θανατωθούν τα νεογνά. Για το λόγο αυτό, ο **Γεωργικός Σύμβουλος** θα πρέπει να ενημερώσει τον παραγωγό ότι είναι προτιμότερο να γίνεται ο θερισμός από το κέντρο του αγροτεμαχίου προς τα έξω ώστε να μην εγκλωβιστούν τα πτηνά ή τα θηλαστικά και να τους δοθεί ο απαιτούμενος χρόνος και οι απαιτούμενες δίοδοι διαφυγής. Εξυπακούεται ότι η υποχρέωση αυτή είναι δυνατόν να παραβλεφθεί εφόσον το αγροτεμάχιο είναι πολύ μικρό ή η τοπογραφία σε συνδυασμό με τα διαθέσιμα μέσα δεν επιτρέπουν την εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

4. Να μην καταστρέφει τη φυσική αυτοφυή βλάστηση στα όρια των αγροτεμαχίων και στις νησίδες εντός των αγροτεμαχίων του. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-iv]

Σε πολλές περιοχές τα σύνορα των αγροτεμαχίων ορίζονται από την ύπαρξη φυσικής αυτοφυούς βλάστησης (φυτοφράκτες, θάμνοι και δένδρα). **Οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** πρέπει να ενημερώνουν τους καλλιεργητές για τη λειτουργία αυτής της βλάστησης ως τόπου διαμονής, διατροφής και φωλεοποίησης από πολλά είδη της πανίδας, (πτηνά, θηλαστικά, ερπετά, υδρόβια, κ.α) και ως εκ τούτου δεν πρέπει να καταστρέφεται. Επίσης για τον ίδιο λόγο δεν πρέπει να καταστρέφονται οι νησίδες φυσικής βλάστησης που υπάρχουν εντός των αγροτεμαχίων. Σε ευρύτερη κλίμακα η διατηρούμενη φυσική βλάστηση εντός των καλλιεργούμενων αγροτεμαχίων που βρίσκονται σε προστατευόμενες περιοχές λειτουργεί και ως διάδρομος επικοινωνίας για πολλά από τα είδη της πανίδας, ενώ ταυτόχρονα προάγει και τη βιοποικιλότητα του τοπίου.

5. Να μην εισάγει την καλλιέργεια ξενικών ειδών χωρίς την ειδική άδεια από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-v]

Η χλωρίδα και η πανίδα κάθε περιοχής αποτελείται από τα αυτοφυή και τα τοπικά καλλιεργούμενα είδη φυτών και τα αυτόχθονα είδη ζώων, ενώ ξενικά θεωρούνται τα είδη τα οποία δεν υπάρχουν ή δεν υπήρχαν ιστορικά στην περιοχή. Δεν εισάγονται ξένης προέλευσης (ξενικά) για την περιοχή είδη φυτών και ζώων χωρίς ειδική άδεια από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Επειδή υπάρχει περίπτωση η καλλιέργεια και η διαβίωση ξενικών ειδών να προκαλέσει δυσμενείς αλλαγές για τα προστατευόμενα είδη, πρέπει πριν την εισαγωγή τέτοιων ειδών να εξετάζονται οι συνέπειες, ώστε να διατηρηθεί αναλλοίωτο το γενετικό απόθεμα της τοπικής χλωρίδας και πανίδας και να αποφευχθεί η μείωση της βιοποικιλότητας.

6. Να μην καλλιεργεί γενετικά τροποποιημένα φυτά. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-ix]

Στη χώρα μας γενικά δεν επιτρέπεται η χρήση σπόρων γενετικώς τροποποιημένων και προς την κατεύθυνση αυτή διενεργούνται σχετικοί έλεγχοι από αρμόδιες περιφερειακές υπηρεσίες σε συνεργασία με διαπιστευμένα εργαστήρια. Οι γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί λόγω του τρόπου δημιουργίας τους και ενδεχομένως, λόγω του σκοπού για τον οποίο έχουν τροποποιηθεί, έχουν κατά περίπτωση πολύ μεγαλύτερη ικανότητα επιβίωσης από ένα είδος τοπικής χλωρίδας. Έτσι, η καλλιέργειά τους σε μια περιοχή ελλοχεύει τον κίνδυνο της εξαφάνισης συμβατικών ειδών συγγενών προς το τροποποιημένο. Οι προστατευόμενοι οικοτόποι αποτελούν και τόπο διατήρησης της βιοποικιλότητας και ως εκ τούτου θεωρείται απαγορευτική η καλλιέργεια τροποποιημένων φυτών σε αυτούς.

6.3. Ζωική Παραγωγή

1. Στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπου υπάρχει συγκέντρωση κοπριάς αυτή να γίνεται σε καλυμμένο χώρο, όπου λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή έκπλυσης ρυπαντών. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-12-vi]

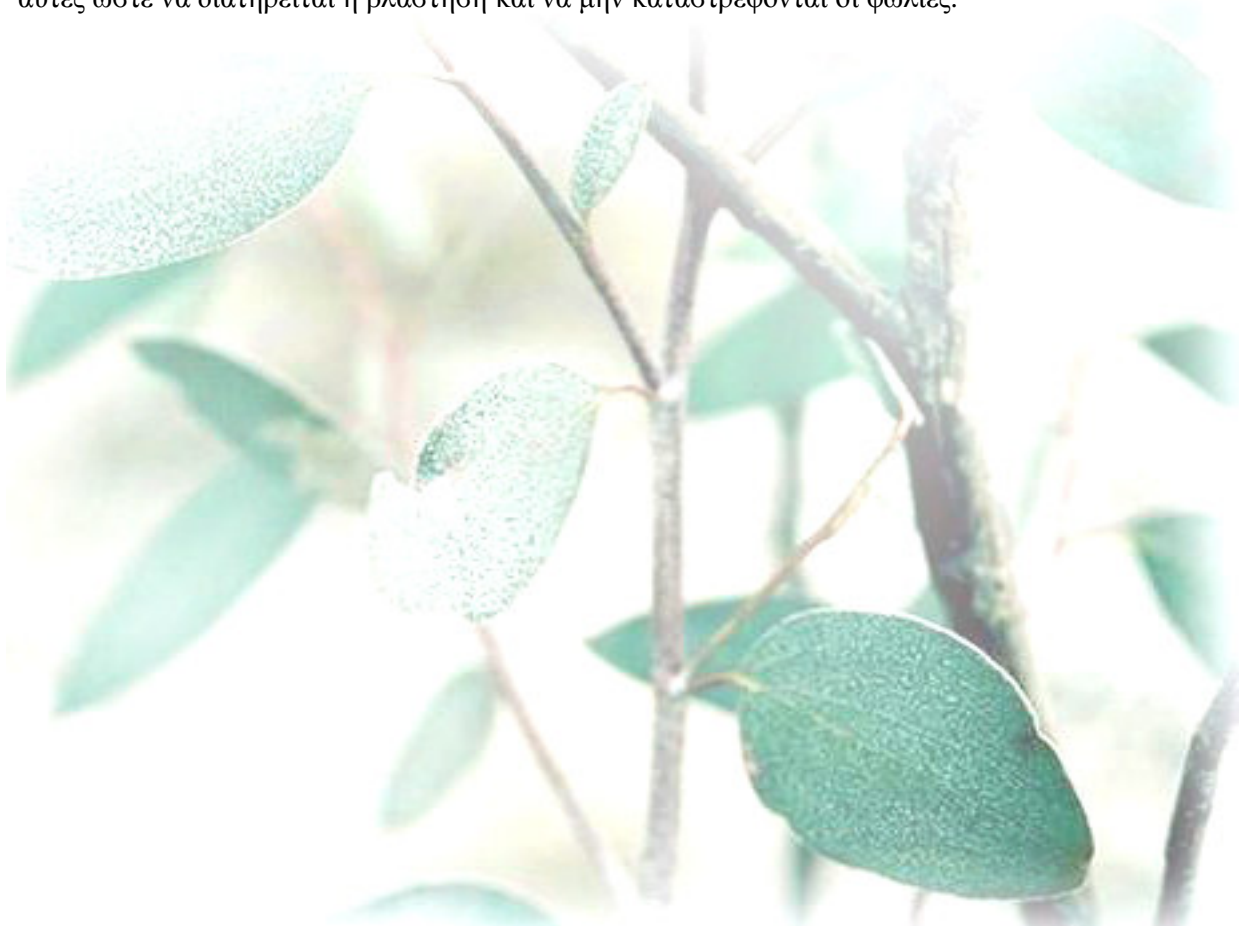
Η κοπριά αποτελεί σημαντική πηγή οργανικής ουσίας για τα εδάφη και πολύτιμο λίπασμα για άσκηση γεωργίας φιλικής προς το περιβάλλον. Όμως η διαχείριση της κοπριάς πρέπει να ακολουθεί κάποιους κανόνες και κυρίως να μην αφήνεται εκτεθειμένη αλλά να αποθηκεύεται σε καλυμμένο χώρο. Ο λόγος είναι ότι η κοπριά

σε αρχικά στάδια είναι επιβαρυνμένη με ρυπαντές αλλά και γενικά είναι πλούσια σε θρεπτικά στοιχεία, όπως άζωτο και φώσφορο, τα οποία μπορεί να διαφύγουν μέσω έκπλυσης προς τους υδάτινους αποδέκτες και να οδηγήσουν είτε σε μόλυνση των υδάτων, είτε σε φαινόμενα ευτροφισμού. Για το σκοπό αυτό **οι Σύμβουλοι** θα πρέπει να ενημερώνουν σχετικά τους παραγωγούς ώστε η κοπριά της εκμετάλλευσης να συγκεντρώνεται σε σημεία όπου φτιάχνονται στέγαστρα ή οι κοπροσωροί που δημιουργούνται σκεπάζονται με κατάλληλα στεγανά υλικά και περιφερειακά των σωρών φτιάχνονται αυλάκια για να μαζεύονται τα υγρά που διαφεύγουν.

2. Να μη χρησιμοποιεί για τη βόσκηση των ζώων του (από 1^η Μαρτίου έως 31^η Αυγούστου εκάστου έτους) νησίδες φυσικής βλάστησης όπου αναπαράγονται αποικιακά, είδη άγριας πανίδας. Οι περιοχές αυτές φέρουν σήμανση με ευθύνη των τοπικών αρχών. [[KYA 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#)] / Άρθρο 2 παρ. Β-12-vii]

Ιδιαίτερης σημασίας είναι οι ακαλλιέργητες “νησίδες” που διατηρούνται σε διάφορα σημεία των αγροτικών εκτάσεων. Η παρουσία τέτοιων χώρων μέσα στο αγροτικό τοπίο παίζει ζωτικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, προσφέροντας “καταφύγιο” στην άγρια ζωή. Κατά τους εαρινούς και καλοκαιρινούς μήνες στις νησίδες φυσικής βλάστησης εντός των αγροτεμαχίων αναπαράγονται πολλά είδη της άγριας ορνιθοπανίδας, οπότε δεν πρέπει οι κτηνοτρόφοι να βόσκουν τα ζώα τους σε αυτές ώστε να διατηρείται η βλάστηση και να μην καταστρέφονται οι φωλιές.

7. Εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ευπρόσβλητες από τη νιτρορύπανση ζώνες

Όταν μια εκμετάλλευση βρίσκεται εντός των ορίων μιας περιοχής (ζώνης), η οποία έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη στη νιτρορύπανση, τότε ο **Γεωργικός Σύμβουλος** καλείται να ενημερώσει τον παραγωγό για τις επιπλέον δεσμεύσεις και τις ιδιαιτερότητες που ισχύουν για την εκάστοτε περιοχή και σχετίζονται με τον έλεγχο και τη μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά ιόντα γεωργικής προέλευσης (διασπορά ή απόρριψη ζωικών λυμάτων και υπέρμετρη χρήση λιπασμάτων), καθώς και με την πρόληψη για περαιτέρω ρύπανση αυτού του είδους. Όπως είναι γνωστό τα νιτρικά ιόντα που προέρχονται από αζωτούχα λιπάσματα αλλά και από την κοπριά είναι πολύ ευκίνητα μέσα στο έδαφος, διαλύονται εύκολα στο νερό και συμπαρασύρονται προς βαθύτερα στρώματα του εδάφους και καταλήγουν στα υπόγεια νερά, όπου και συσσωρεύονται. Όταν η περιεκτικότητα υπερβεί κάποια όρια, τότε το νερό γίνεται ακατάλληλο για κατανάλωση.

Στη χώρα μας έχουν θεσπιστεί 7 ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες μέσα από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις. Στο Παράρτημα του Οδηγού παρατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή οι αντίστοιχες ΚΥΑ για κάθε μία από τις ευπρόσβλητες στην νιτρορύπανση ζώνες. Εφόσον λοιπόν υπάρχουν αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης σε ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες, τότε ο **Γεωργικός Σύμβουλος** οφείλει να ενημερώσει τον παραγωγό κατά περίπτωση για τις εξής δεσμεύσεις:

7.1. Γενικά

1. Η ποσότητα κοπριάς που προστίθεται κάθε χρόνο στο έδαφος, είτε από ανθρώπους είτε από τα ίδια τα ζώα, να μην περιέχει άζωτο πάνω από 170 χιλ/εκτάριο. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-11-ii]

Η συνολική ετήσια ποσότητα Ν που προέρχεται από επεξεργασμένη κοπριά και προστίθεται στο έδαφος των λιβαδιών ή των καλλιεργούμενων εκτάσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 17 Kg ανά στρέμμα. Στο παραπάνω όριο περιλαμβάνονται και τα απόβλητα των ζώων που πιθανόν να βόσκουν στις εκτάσεις αυτές. Η ποσότητα Ν της κοπριάς συμπεριλαμβάνεται στον υπολογισμό των συνολικών μονάδων Ν που επιτρέπεται να προστεθούν σε κάθε καλλιέργεια.

Η περιεκτικότητα της κοπριάς σε Ν εξαρτάται από το είδος του ζώου από το οποίο προέρχεται, από τον τύπο της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης (σταβλισμένη, ημισταβλισμένη, ποιμενική), από τον τρόπο επεξεργασίας καθώς και τον βαθμό επεξεργασίας των αποβλήτων, από τις κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής, κ.α.

Στους παρακάτω πίνακες δίνονται προσεγγιστικά ο όγκος των παραγόμενων αποβλήτων ανά είδος ζώου και η ποσότητα κοπριάς που περιέχει ένα (1) κιλό αζώτου ανά είδος ζώου:

Είδος ζώου	lt αποβλήτων ανά kg ζώντος βάρους
Αγελάδες	0,080
Μοσχάρια	0,534
Χοίροι	0,058
Πρόβατα	0,040

Είδος ζώου	Ποσότητα κοπριάς σε κιλά που περιέχει 1 kg N
Αιγοπρόβατα	240
Βοοειδή	140
Χοίροι	80
Πουλερικά	70

7.2. Φυτική Παραγωγή

1. Για τα αγροτεμάχια εντός των περιοχών που ορίζονται ως ευπρόσβλητες ζώνες με βάση τις [ΚΥΑ: 19652/1906 \(B 1575\)](#) [20419/2522 \(B 1212\)](#), να εφαρμόζει τις ποσότητες αζωτούχων λιπασμάτων και να τηρεί τις κατευθύνσεις σχετικά με τον αριθμό, το χρόνο και την ποσότητα εφαρμοζόμενου αζώτου ανά δόση, όπως αυτές καθορίζονται ανά καλλιέργεια και εδαφική κλάση στις ενδεδειγμένες λιπαντικές αγωγές των Προγραμμάτων Δράσης, όπως αναφέρονται στις σχετικές ΚΥΑ. Για τις λοιπές καλλιέργειες, οι οποίες δεν καταγράφονται στον πίνακα των κυριότερων καλλιεργειών, ισχύει η λιπαντική αγωγή που περιγράφεται στα πρακτικά λίπανσης των ΝΑ. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Α-9 και Α-10]

Τα λιπάσματα είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη των καλλιεργειών, αλλά και την αύξηση των αποδόσεων και τη βελτίωση της ποιότητας. Κατά συνέπεια η χρήση τους είναι ουσιώδους σημασίας. Για να είναι όμως αποτελεσματικά θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ορθολογικά έτσι ώστε να ωφελείται και η γεωργία, αλλά και να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι σε βάρος των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος γενικότερα.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας για τη μείωση τη νιτρορύπανσης γεωργικής προέλευσης, **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** πρέπει να επιστήσουν την προσοχή των παραγωγών σε θέματα λίπανσης έτσι ώστε να κατανοήσουν και να συνειδητοποιήσουν τους κινδύνους που συνδέονται με τη λίπανση και ως εκ τούτου να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή κατά την εφαρμογή των λιπασμάτων και ιδιαίτερα των αζωτούχων, τα οποία σχετίζονται άμεσα με τη νιτρορύπανση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων.

Στις ευπρόσβλητες περιοχές **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** θα ενημερώνουν τους παραγωγούς κατά περίπτωση για την επιτρεπόμενη εφαρμοζόμενη ποσότητα αζωτούχου λιπάσματος, καθώς και για την υποχρέωση να τηρούν τις κατευθύνσεις σχετικά με τον αριθμό, το χρόνο και την ποσότητα εφαρμοζόμενου αζώτου ανά λιπαντική δόση, όπως αυτές καθορίζονται ανά καλλιέργεια και εδαφική κλάση.

α. Κωπαϊδικό πεδίο: 20417/2520 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 1195B/14-9-01](#)) περί 'Προγράμματος δράσης για την περιοχή του Κωπαϊδικού πεδίου που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το

άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/99 ΚΥΑ (Β' 1575)'. Κυριότερες καλλιέργειες: βαμβάκι, σιτηρά, αραβόσιτος, πατάτες, ντομάτες, κρεμμύδια.

β. Αργολικό πεδίο: 20416/2519 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 1196B/14-9-01](#)) περί 'Προγράμματος δράσης για την περιοχή του Αργολικού πεδίου που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/99 ΚΥΑ (Β' 1575)'. Κυριότερες καλλιέργειες: εσπεριδοειδή, ελιές, βερίκοκα, αγκινάρες, λάχανα.

γ. Λεκάνη Πηνειού Ηλείας: 20418/2521 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 1197B/14-9-01](#)) περί 'Προγράμματος δράσης για τη Λεκάνη του Πηνειού Ν. Ηλείας που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/99 ΚΥΑ (Β' 1575)'. Κυριότερες καλλιέργειες: αραβόσιτος, βιομ. ντομάτα, καρπούζια, πατάτες, ελιές.

δ. Θεσσαλικό πεδίο: 25638/2905 ΚΥΑ ([ΦΕ1422BK /22-10-01](#)) περί 'Προγράμματος δράσης για το Θεσσαλικό πεδίο που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/99 ΚΥΑ (Β' 1575)'. Κυριότερες καλλιέργειες: φθινοπωρινά σιτηρά, βαμβάκι, αραβόσιτος, ζαχαρότευτλα.

ε. Κάμπος Θεσσαλονίκης - Πέλλας - Ημαθίας: 16175/824 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 530B/28-4-06](#)) περί 'Προγράμματος Δράσης για την περιοχή του κάμπου Θεσσαλονίκης – Πέλλας – Ημαθίας, που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/1999 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1575), όπως αυτό συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 (παραγ. β-5) της υπ' αριθμ. 20419/2522/2001 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1212)'. Κυριότερες καλλιέργειες: βαμβάκι, σιτάρι, αραβόσιτος, ρύζι, ζαχαρότευτλα, πατάτα, ροδάκινα, μήλα, αχλάδια.

στ. Πεδιάδα Άρτας - Πρέβεζας: 50981/2308 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 1895B/29-12-06](#)) περί 'Προγράμματος Δράσης για την περιοχή της πεδιάδας Άρτας – Πρέβεζας, που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 19652/1906/1999 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1575), όπως αυτό συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 (παραγ. β-5) της υπ' αριθμ. 20419/2522/2001 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1212)'. Κυριότερες καλλιέργειες: ντομάτα, βαμβάκι, ελιά, αραβόσιτος, εσπεριδοειδή.

ζ. Λεκάνη Στρυμόνα: 50982/2309 ΚΥΑ ([ΦΕΚ 1894B/29-12-06](#)) περί 'Προγράμματος Δράσης για την περιοχή της λεκάνης του Στρυμόνα, που έχει

χαρακτηρισθεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ. αρ. [19652/1906/1999](#) κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1575), όπως αυτό συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 (παραγ. β-5) της υπ. αριθ. 20419/2522/2001 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1212)'. Κυριότερες καλλιέργειες: σιτάρι, αραβόσιτος, βαμβάκι, ζαχαρότευτλα, καπνός, πατάτα.

Για καλλιέργειες που δεν περιλαμβάνονται στα προγράμματα δράσης των εν λόγω περιοχών, **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** θα πρέπει να απευθύνονται στις Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων για να πληροφορηθούν για τα πρακτικά λίπανσης που εκδίδονται κατά τόπους.

2. Να αποφεύγεται η χρήση αζωτούχων λιπασμάτων σε απόσταση μικρότερη των δύο μέτρων από όχθες διωρύγων ή καναλιών άρδευσης ή στράγγισης για επίπεδες εκτάσεις και σε απόσταση μικρότερη των έξι μέτρων για εκτάσεις με κλίση μεγαλύτερη του 8%. [ΚΥΑ 324032/24-12-2004 (Β 1921) / Άρθρο 2 παρ. Β-11-iii]

Στις περιπτώσεις που οι καλλιεργούμενες εκτάσεις βρίσκονται κοντά σε υδάτινο αποδέκτη, ή όταν το έδαφος είναι επικλινές και με μικρή διηθητικότητα, τότε τα νιτρικά παρασύρονται από τα νερά της επιφανειακής απορροής και μεταφέρονται στους υδάτινους αποδέκτες όπου και συσσωρεύονται προκαλώντας ευτροφισμό. Η υποχρέωση αυτή λοιπόν έχει ως στόχο την προστασία από τη νιτρορρύπανση και τον ευτροφισμό των υδάτινων αποδεκτών μέσω της επιφανειακής απορροής. Στο πλαίσιο αυτό, **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** οφείλουν να ενημερώνουν τους παραγωγούς για τα ισχύοντα όρια. Θα πρέπει λοιπόν να αποφεύγεται η χρήση αζωτούχων λιπασμάτων σε: (α) απόσταση μικρότερη των δύο μέτρων από όχθες διωρύγων ή καναλιών άρδευσης ή στράγγισης για επίπεδες εκτάσεις και (β) σε απόσταση μικρότερη των έξι μέτρων για παράχθιες εκτάσεις με κλίση μεγαλύτερη του 8%.

7.3. Ζωική Παραγωγή

1. Κατά τη διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να εξασφαλίζει τη μείωση της ρύπανσης των νερών από νιτρικά. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#)] / Άρθρο 2 παρ. Β-11-ι]

Η ικανότητα του νερού για εξουδετέρωση της ρύπανσης είναι σχετικά μικρή σε σχέση με εκείνη του εδάφους. Αντιθέτως το έδαφος έχει μεγάλη ικανότητα εξουδετέρωσης αλλά και αξιοποίησης των ρυπογόνων παραγόντων, οι οποίοι μπορούν να θεωρηθούν και ως πηγές θρεπτικών στοιχείων. **Οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** θα πρέπει να ενημερώνουν τους παραγωγούς για τον χειρισμό των κτηνοτροφικών αποβλήτων, ο οποίος εξαρτάται ανάλογα με το είδος τους και ανάλογα με την περιεκτικότητά τους σε νερό. Μετά τον μηχανικό διαχωρισμό στερεών - υγρών τα στερεά απόβλητα οδηγούνται σε κοπροσωρό χωρητικότητας τόσης ώστε να εξασφαλίζεται ο χρόνος παραμονής τους για 90-180 ημέρες (συμπεριλαμβανομένου και του χρόνου που παραμένουν στο στάβλο) με δάπεδο από σκυρόδεμα με κλίση προς το κανάλι συλλογής υγρών.

Σε περίπτωση που τα απόβλητα διατηρούνται σε υγρή μορφή σε υποδαπέδια κανάλια θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να υπάρχει δυνατότητα συγκράτησής τους για επαρκή χρονική περίοδο ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή κατά την οποία το έδαφος είναι σε κατάσταση υδατοκορεσμού ή όταν είναι παγωμένο ή καλυμμένο με χιόνι. Οι χρόνοι αυτοί μπορούν να τροποποιούνται εφόσον κατά το χειρισμό των αποβλήτων εφαρμόζονται και άλλες πρόσθετες τεχνικές που να δικαιολογούν τη μείωση των όγκων αποθήκευσης.

Η διαχείριση υγρών αναφέρεται μόνον σε απόβλητα χοιροστασίων ή βουστασίων ημίρευστης μορφής:

Όταν υπάρχουν υγρά στράγγισης τότε η συγκέντρωση της κοπριάς γίνεται σε πλατφόρμα από σκυρόδεμα, η οποία φέρει προστατευτικά τοιχία και έχει κλίση προς το κανάλι στράγγισης.

Όταν δεν υπάρχουν υγρά στράγγισης τότε η κοπριά αποθηκεύεται επί του εδάφους εφόσον εξασφαλιστεί η μη είσοδος νερών βροχής.

2. Να αποφεύγεται η διάθεση υγρών αποβλήτων καθώς και η εφαρμογή οργανικής κοπριάς σε εκτάσεις με κλίση μεγαλύτερη του 8%. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-11-iv]

Όταν το έδαφος είναι επικλινές και με μικρή διηθητικότητα, τότε τα νιτρικά παρασύρονται από τα νερά της επιφανειακής απορροής και μεταφέρονται στους υδάτινους αποδέκτες όπου και συσσωρεύονται προκαλώντας ευτροφισμό. Επιπλέον η ικανότητα του νερού για εξουδετέρωση της ρύπανσης είναι σχετικά μικρή. Έτσι λοιπόν η υποχρέωση αυτή έχει ως στόχο την προστασία από τη νιτρορύπανση και τον ευτροφισμό των υδάτινων αποδεκτών μέσω της επιφανειακής απορροής. Στο πλαίσιο αυτό, **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** οφείλουν να ενημερώνουν τους παραγωγούς για το σχετικό όριο.

3. Να μην εναποτίθενται υγρά κτηνοτροφικά απόβλητα σε ζώνη πλάτους τουλάχιστον 20 μέτρων από επιφανειακά νερά και 50 μέτρων από πηγές, πηγάδια ή γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για ύδρευση. [[ΚΥΑ 324032/24-12-2004 \(B 1921\)](#) / Άρθρο 2 παρ. Β-11-v]

Η υποχρέωση αυτή έχει ως στόχο τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, καθώς και την προστασία από τη νιτρορύπανση και τον ευτροφισμό των υδάτινων αποδεκτών (επιφανειακά – υπόγεια ύδατα). Στο πλαίσιο αυτό, **οι Γεωργικοί Σύμβουλοι** οφείλουν να ενημερώνουν τους παραγωγούς σχετικά με τα ισχύοντα όρια: (α) να μην εναποτίθενται υγρά κτηνοτροφικά απόβλητα σε ζώνη πλάτους τουλάχιστον 20 μέτρων από επιφανειακά νερά και (β) να μην εναποτίθενται υγρά κτηνοτροφικά απόβλητα σε απόσταση μικρότερη των 50 μέτρων από πηγές, πηγάδια ή γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για ύδρευση.

